Divadelni

Bibliotéka.

Swazek 32.

Dareha.

Hraje si na vdanou.

Předešlých 31 svazků této Biblioteky obsahuje:
(Ceny v rakouském čísle.)

Divadelní

Bibliotéka.

Vydává

Jaroslav Pospíšil.

Svazek 32.

Obsahuje:

Dareba.
Hraje si na vdanou.

V Praze.
Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.
1860.

Dareba.

Fraška ve třech jednáních.

Dle *Kaisera* pro divadlo české

od

J. K. Tyla.

Hraje si na vdanou.

Výjev žertovný v jednom jednání.

Dle *Genée* vzdělal *B. Novotný.*

Cit. Pešková, Eliška, 1833–95

V Praze.
Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.
1860.

Dareba.

Fraška ve třech jednáních.

Osoby.

Záhorský, purkmistr.
Pán z **Mladonic,** hlavní ředitel knížecích statků.
Paní z **Hvězdolesků,** bohatá vdova.
Mína, její dcera.
Baron **Kovanský.**
Vobrouček, mistr bednářský a člen městského výboru.
Lizinka, jeho dcera.
Paní **Terezka,** její teta.
Lípa, mladý učitel domácí.
Konrád Světiva, bednářský tovaryš.
Peroutko, městský písař.
Zelenka, zahradník a člen městského výboru.
Zázvor, kramář.
Kudrna, vlásenkář.
Poberta, lichvář.
Kuchinka, hrnčíř.
Vojtěch Rokos.
Lapák, vysloužilý voják, nyní desátník městských strážníků.
Sklepník. Sloužící. Tovaryši Vobroučkovi.

Lid městský. Hosté. Svatební družičky. Hudebníci.
Městští drábové.

První jednání.

Náměstí, u prostřed vysoká, prkená bouda.

Výstup 1.

Kudrna, ***Zázvor*** a více obyvatelů stojí okolo boudy.

Kud. (dívá se do boudy skulinami). Tma jako v pytli; nic tam není vidět.

Záz. Také jsem to zkusil, prkna jsou jako sklíženy.

Kud. Zlořečené tajemství! Ta bouda mně zde dopaluje už celé dvě leta.

Záz. A proč by vás dopalovala?

Kud. Protože zde stojí jako veřejné tajemství a já se mu nemůžu dostat na klouby. Jen považte! Být z celého města nejprvnějším frizérem, a nevědět co povídat, když se ho lidé vyptávají: co vězí v té boudě? Dříve mi říkali „Živé noviny“ — teď o tu slávu přijdu.

Záz. Inu, co v té boudě vězí, to víme. Před dvěma lety uzavřela slavná rada, že postaví na hlavní náměstí slavnou kašnu.

Kud. To vím, dvacet tisíc mělo se na to vynaložit.

Záz. A potom se vypsal konkurs na tu práci, a učinilo se vyzvání ke všem sochařům a kameníkům; ti zaslali všelijaké modely, a slavná rada je okazovala.

*

Kud. To vím. Ale purkmistr dostal najednou model a psaní —

Záz. Od sochaře z Florencie.

Kud. Všecko potají.

Záz. Psaní jeho četl purkmistr ve shromážděné radě.

Kud. Ale sochařovo jméno zůstalo tajemstvím.

Záz. To si umělec vymínil. On se nabídnul, že provede tu stavbu beze vší odměny, jen aby se mu zaplatilo stavivo; přitom ale žádal, aby se zamlčelo jeho jméno, a ustanovil, že celé dílo na ukrytém místě postaví; teprva až bude zcela hotovo, odhalí se u jeho přítomnosti. Slavná rada ovšem svolila.

Kud. A tu sem přišli cizí dělníci, dali tu zlořečenou boudu postavit, a člověk se nemůže od nich slova dozvědět. Je to k zbláznění!

Záz. Nu, nu, tak zle není. Dílo bude prý už co nevidět hotovo a dnes o té věci slavná rada jedná. Je u purkmistra na víně.

Výstup 2.

Vobrouček, Zelenka, Peroutko a několik jiných osob, všickni ve svátečním oděvu, z pozadí. *Předešlí.*

Kud. Aha, tamhle již přicházejí.

Záz. Vida, vida! (Jde jim vstříc.) Dobrého zdraví vespolek, má služba, pane Vobroučku!

Vobr. (v blahém opojení po víně, padne mu okolo krku, utře si šátkem oči, pohnutým hlasem). Servus, Zázvore! (Zvolna přechází.)

Kud. Co pak je panu Vobroučkovi?

Vobr. Pojď sem, pamádová duše! (Obejme ho i jiné.) Vy také — ty také — všecky! O že ne-

mám tak dlouhé ruce, abych mohl celý svět obejmout!

Záz. Ale co pak to tropíte, pane Vobroučku?

Vobr. Neříkejte mi „pane" ani „pane Vobroučku!" Jmenujte mě: „otče Vobroučku!" neboť v tom ohledu jsem znamenitě veliký!

Záz. Ale co pak se to děje?

Per. Inu, ona je to vzácná úcta, která se jeho domu stala.

Kud. A co je to?

Per. Byli jsme u pana purkmistra, a ten nám zvěstoval, že je kašna již hotova.

Vobr. I co kašna! O tu se teď nejedná.

Zel. A cizí umělec, který to dílo zhotovil, přijede teď schválně do města.

Vobr. O to se teď nejedná.

Per. On bude totiž osobně přítomen, až se ta kašna odhalí, a tu se má cizímu umělci zvláštní pocta učinit.

Zel. Naši myslivci musejí na parádu —

Vobr. Ale o to se teď nejedná.

Per. Školní mládež —

Vobr. Hlouposti! Mluvte pak o hlavní věci.

Per. Cizímu umělci podá se stříbrná číše a na polštáři bobkový věnec!

Vobr. Nyněko to přijde.

Zel. A k tomu cíli je vyvolena ta nejmravnější a nejzpůsobnější dívka z celého města.

Vobr. To je to hlavní! A (s největším pohnutím) co byste řekli, přátelé a spoluobčané! kdo je ta nejzpůsobnější a nejmravnější dívka z celého města?

Mnozí. Nu, nu?

Vobr. (vypne se pyšně). Já!

Per. To jest — páně Vobroučkova dceruška, a to je dozajista až ku podivu hezké, hodné stvoření.

Vobr. A já — já to stvoření utvořil! Já nejsem toliko jejím otcem, také její matkou, a vychoval jsem ji tak, že může teď vším právem zrcadlem všeho ženského pokolení slouti.

Per. Nyní k ní jdeme a tu poctu jí oznámíme.

Zel. Víte-li co? Aby to přece nějak vypadalo, zastavíme se v mé zahradě, uděláme pěknou kytku, a tu jí přitom podáme.

Vobr. Kytku? Moudrá myšlénka. Ale musíte dát do ní hodně mnoho lilijí.

Per. Toť se rozumí, vždyť vaše dceruška je sama živá lilie.

Vobr. Zase moudrá myšlénka! Moje dcera lilie a já liliový otec! O Bože, mně pukne srdce! Pojďte, pojďte všickni, kdo má se mnou radost — dnes to poteče! Vědýrko je příliš malé znamení na míru otcovské radosti, když je člověk tvořitelem toho nejzpůsobnějšího a nejmravnějšího děvčete. (Vezme Zelenku pod paždím a odchází. Ostatní za nimi.)

Výstup 3.

Rokos v ošumělém kabátě, s malým ranečkem na zádech, vlasy má zcuchané, v ruce velkou, sukovitou hůl.

Rok. No, tu mne zase máš, milá otčino! Jak budeš asi na mne koukat? Co budou lidé říkat, až mne poznají? Hm, před dvaceti lety říkali vůbec: Rokos je dareba! A když mne nyní v této podobě uvidí, nebudou mít příčinu, aby smýšlení své změnili. Tedy dareba! Málo které slovo zneužívá se tak, jako právě to. Vydá-li někdo víc nežli přijme, hned se říká, že je dareba; jak se má ale tomu říkat, kdo sice hrozně málo vydává,

ale tím více přijímá — více, nežli by měl dle Boha a práva brát? — Padne-li někdo z nezkušenosti do dluhů, hned je dareba; ale co pak je ten, kdo tu cizí nezkušenost jen k tomu použije, že člověku peníze na tak veliké procenta půjčí, že ubožák svou přítomnost i budoucnost ďáblu upíše? — Ne, ne, kdo jako dareba vypadá, nezasluhuje vždycky toho titule. Se mnou jednali tady před lety hrozně opovržené — jsem žádostiv, jak se budou nyní chovat. Bezpochyby jako dříve. Kdybych přijel jako poloviční milionář, to by otvírali oči; ale až mne poznají v tomto šatě, to je budou zavírat. A přece jinak nemohu! Jinak nedohlédnul bych bývalým přátelům pod hrudí. No, uvidíme, co se nechá dělat v tomhle futrále! — Aha! tamhle přichází již jeden z mých bývalých kamarádů. Tváře roztáhly se mu sice trochu do šířky, ale jsou přece na první pohled k poznání.

Výstup 4.

Kuchinka v šatě čistém, dle kroje však trochu obstarožném, má hodinky se zlatým řetízkem, vůbec jeví zámožnost. ***Rokos.***

Rok. (vstoupí mu vstříc a vztahuje proti němu ruce).

Kuch. (ustoupí překvapen). Co pak chce ten chlap?

Rok. Starého kamaráda obejmout. Či nejsi Matějíček? — Kuchinkovic Matěj?

Kuch. Ano, jsem pan Kuchinka — ale kdo pak — (drží ruku nad očima) na mou čest! já bych ho měl znát.

Rok. I arci že mě znáš! Tak ostrý není zub času, aby ti byl za ta léta obraz nejlepšího pří-

tele z paměti dočista vyhryzl — jen se na mě podívej — či se Vojtěch Rokos tak docela změnil?

Kuch. (zvolna). Ano — ano — já si nemohl hned zpomenout — na jména mám trochu slabou paměť.

Rok. Tak? Vida, vida! Před lety míval jsi slabou paměť na počítání, a zapomínal jsi v hospodě platit. Ale to nic nedělá — teď víš, kdo jsem — pojď a nech se obejmout.

Kuch. (ucouvne). No, no, snad nebudeme na ulici komedii dělat! Vůbec musím prosit, aby se jinak mluvilo. My nejsme již dovádiví hoši jako před lety — (nafukuje se) a na mně je to přece tuším vidět, že se mnoho změnilo.

Rok. (pohoršen). Ať se třeba všecko změnilo, jenom když ty sám — ne, ne, ty ne (smekne, ironicky) jenom když se pan Kuchinka sám nezměnil.

Kuch. (opovržlivě naň hledí). Ano — tak je to dobře! Neboť bratrství, co tak člověk v mládí udělá —

Rok. Nestojí někdy za nic — to máte dobře, pane Kuchinko! Chlapec tyká někdy (měří jej od hlavy až k patě) tomu největšímu darebovi.

Kuch. Boží pravda.

Rok. Mladá mysl je lehká.

Kuch. Tak jest. V usedlejších letech musí to však přestat, má-li z člověka něco být — ale arci, jistí lidé nemají kusa považení. Kdybychom byli zůstali u hrnčířství jako já, mohlo z nás už také něco být — schopni byli jsme dost. Ale já měl rozum, začal jsem šetřit, a když mistr umřel, vzal jsem si vdovu. Ostatně — já nezapomenu nikdy na člověka, s nímžto jsem jednou tovaryšil — zvláště je-li v nouzi. (Vytáhne měšec.) Takovému dám rád nějakou podporu. (Hodí mu peníze do klobouku.) Tu je něco — ale jednou a pro vždycky. Adies!

Rok. (s tajeným hněvem). Poníženě ruku líbám, pane Kuchinko!

Kuch. Vždyť je dobře! Rádo se stalo! (Odejde.)

Rok. (hledí do klobouku a vyndá z něho dva šestáky). Dva šestáky! Jest to ovoce, kteréž přinesl za dvacet let strom přátelství? Pálí mě v ruce — pryč s nimi! Ale ne, nechám si je, neboť jsou to přepodivné peníze, čím častěji je člověk dostane, tím živěji cítí svou chudobu. Ty dva šestáky dám si zadělat do dna sklenice, a budu z ní připíjet, až mi bude zas někdo bratrství nabízet. — Jen kdybych jednoho z bývalých přátel nalezl, jehož srdce tak docela nescvrklo. — Ha, tu jde!

Výstup 5.

Konrád v prostém oděvu řemeslnického tovaryše.
Rokos.

Rok. (jde mu vstříc s rozpnutýma rukama). Konráde!

Kon. (překvapen ucouvne). Co pak chcete?

Rok. Tu máš! Ten mě také nezná.

Kon. Nemám tu čest.

Rok. Ty můj Bože! což pak nejsi Konrád Světiva?

Kon. Ano, tak se jmenuju.

Rok. Nu tedy — což pak nevíš před dvacíti lety.

Kon. (usměje se). Před dvacíti lety? — To mi bylo tři leta.

Rok. (poznávaje svůj omyl). Ty můj Bože, arci — vy jste příliš mladý — ale ta podoba s mým nejlepším přítelem, s mladým bednářským mistrem Světivou —

Kon. To byl můj otec.

Rok. Otec? Ach arci, arci — on měl tehdáž malounkého prince — a ten je.... na mou věru, to je pamětihodné, jak ten klučina vyrostl! Ale řekněte mi honem, kde pak je váš otec? Doveďte mne k němu.

Kon. (vážně). To by vám bylo trochu daleko. On již před desíti lety zemřel. A vy pravíte, že jste byl přítel otce mého — nesmím vědět, jak se jmenujete?

Rok. Rokos.

Kon. Jakže? Vy — vy jste? (Chopí jej za ruku a srdečně ji tiskne.) Ty můj Bože! Jak často můj otec o vás mluvíval — jak vás rád měl, a jak ho to bolelo, že jste musel pryč.

Rok. Mě to bolelo také! Ale byla to zvláštní historie.

Kon. Vím to. Býval prý jste člověk s nejlepším srdcem, s důvtipnou hlavou, ale také —

Rok. Dareba — jen to řekněte. Důvtipnost bývá časem nejbližší sousedka tak řečeného darebáctví, a tu vejde někdy do nepravých dveří.

Kon. Najednou chtěl prý jste ale své lehké chování opravdově zjinačit.

Rok. Ano, chtěl jsem opravdu celým mužem být, poněvadž se mi zdálo, že jsem svou druhou polovici nalezl.

Kon. To byla dcera městského syndika —

Rok. Byl to anděl! Ale tu přinesl ďábel bohatého obilníka do města — tomu se dívka zalíbila, a on se začal s otcem o ni smlouvat. Tu jsem si dodal srdce — šel jsem tam a u přítomnosti toho živého měšce s tolary žádal jsem otce o dceru; ale můj sok dal se do smíchu a se vší nestydatostí naduté duše kramářské řekl:

„Ohlídněte se dál; do domu mé nevěsty nepouští se takový dareba!" — Já nevím až posud, bylo-li to slovo: nevěsta nebo dareba — ale něco z obojího vehnalo mi všechnu žluč do pěsti, a ta porazila toho nadutého sprosťáka jednou ranou k zemi. Hlava mi šla kolem — povyk po celém domě — běhání — městský dráb — všecko mi to hučelo v mozku — a když jsem nabyl smyslů, seděl jsem v městské vrátnici a měl jsem naději, že mě tam nechají několik neděl sedět. Ale druhý den na to dovedli mě k purkmistrovi, a ten mi řekl, že tu mrzutost vyrovná — ale s tou výminkou, abych okamžitě z města odešel a slíbil, že se před desíti lety nenavrátím. „Cože?" zvolal jsem já na to. „Na deset let vypovězen? A moje milenka?" — Tu mě dovedl purkmistr k oknu, a já ji spatřil na ulici ve svatebních šatech s tlustým obilníkem, kterýž měl na roztlučeném nose černý flastr. Teď jsem nemohl se rozmýšlet. „Pryč odtud, pryč!" křičel jsem, purkmistr mi dal ještě nějaké ponaučení, které jsem ale sotva zaslechl — pak mi strčil do rukou nějaký balíček, já to ani nespozoroval — vyběhl jsem a utíkal jako postřelený jelen, až jsem asi pět mil odtud pro mdlobu dále nemohl a sklesl na zem.

Kon. (bere jej za ruku). Ubohý muži, já si mohu představit, jak vám tehdáž okolo srdce asi bylo — a rozumím také, proč se po dvacíti letech v této podobě navracujete. Taková rozervaná láska bývá často příčinou zmařeného života. (Temně před sebe.) Já si to mohu představiti živěji, nežli si myslíte.

Rok. Jak že to zní? Vyť mluvíte, jakoby vás bylo již také něco podobného potkalo! (Vezme jej za ruku.) Také nešťastná láska? Mluvte!

Kon. Ne, ne — teď není čas, abych rozprávěl o svém neštěstí — teď se musí především něco pro vás nalezt. Máte již nějaký příbytek?

Rok. (ohlížeje se). I ano — a to velmi prostranný a světlý, jak vidíte.

Kon. Cože? — na veřejné ulici? A vy si myslíte, že bych nechal přítele nebožtíka otce tady zůstávat? Tuť je snadná pomoc. Já dělám u mistra Vobroučka, mám u něho vlastní komůrku; tam budete spát na mé posteli, já si lehnu na lavici. Potom si vyhledejte něco z mého prádla a šatstva — několik zlatých mám také uloženo — tak bude alespoň pro první čas postaráno.

Rok. (padne mu okolo krku).

Kon. Co je vám?

Rok. Tedy jsem našel přece jednoho, jak jsem si přál! Na vlastní neštěstí zapomíná, dokud jiného v nouzi vidí — o svou postel, o své peníze, o svou košili chce se rozdělit — podle toho poznávám syna otce vašeho; neboť vy — ale ne, ne! takovému člověku nemohu déle vykat — ty a ty na věky! (Nastrkuje ruku.) Uhoď!

Kon. S radostí!

Rok. Ty roztomilý chlapíku — a ty, ty být nešťastný? Jen se opovaž! Teď jsem já tady! Hned mi povídej svou zamilovanou kroniku!

Kon. O tom promluvíme později — teď půjdu napřed a přichystám zatím svou komůrku. Přijď jen brzy za mnou! Je to tamhle v zelené ulici — nápis a štít tam beztoho najdeš! — Bůh tě zatím opatruj — já mám z toho radost, že jsme se hned tak sešli. S Bohem! (Odejde.)

Rok. To je hodná, roztomilá duše! a ten by měl bez naděje milovat? Na to bych se podíval. Buďto je hoch jako ostýchavý beránek, anebo je

holka kachnička, kteráž neumí zlato srdce jeho ocenit. Lidé, jako on, jsou pořídku, a že se vůbec tak málo dobrých lidí nalezá, toho je vino rychlé rozmnožování člověčenstva; přichází pořád tuze mnoho lidí najednou na svět, a protož je také jen lehké zboží na trhu vezdejšího života na hromadách viděti; kdo chce ale ušlechtilejší duši nalezt, ten musí jako druhý Diogenes již za bílého dne lucernu rozsvítit, a k tomu ještě hodné brejle na nos posadit. (Odejde.)

Proměna.

Pokoj u Vobroučka. V pozadí dvéře, jimiž se chodí do dílny, a okno, jímž je vidět do zahrádky; v pravo i v levo poboční dvéře.

Výstup 6.

Lizinka s *Terezkou* z postranních dveří.

Ter. (drží v ruce karty).

Liz. I dejte mi svatý pokoj, tetičko! To jsou samé hlouposti.

Ter. Hlouposti? Děvče, neprohřešuj se. Karty jsou listy, kteréž nám věčné řízení do ruky dává — a tobě stojí vzácný pán do domu.

Liz. (hledíc zamyšleně před sebe). Vzácný pán?

Ter. Což pak je to věc tak nemožná?

Liz. To si právě nemyslím; ale já nemám vůbec na to ani myslit — ne, ne, to by bylo neštěstí!

Ter. Jaké neštěstí? Nynčko jsi právě v těch letech, že začneš na vdávání myslit. Či pomyslila jsi již na to?

Liz. (vzdychne). Ba skoro!

Ter. Nu tedy — a proč by to bylo neštěstí, kdyby byla z tebe paní baronka?

Liz. (lekne se). Baronka? Co vám to napadá?

Ter. (usmívá se). No, no, však my víme, co víme.

Liz. (kvapně). Nic nevíte — na té celé věci nic není.

Ter. Na čem pak? he?

Liz. I dejte mi pokoj, tetičko! (Sedne si mrzutě ke stolu, hlavu o dlaň podpírajíc.)

Ter. (postaví se za ní a mluví jí do ucha). To není hezké, že nemáš ke mně žádnou důvěru, ano je to hanba, že mi cizí lidé více věří.

Liz. Cizí lidé? Kdo by to mohl být?

Ter. On sám.

Liz. Kdo pak? — Snad baron — —

Ter. Hihihi, jen s tím ven! Ano, pan baron — a teď můžeme promluvit bez ostýchání.

Liz. (vstane). Tetičko, pro Pána Boha, přestaňte již! Kdyby to někdo slyšel, mohl by myslit — a já (skoro plačky) já za to přece nemůžu.

Ter. To je pravda — ty za to nemůžeš, neboť to je boží dar (bere ji za bradu), že všem mužským hlavy pomateš. Poslechni — pan baron, co tady pořád obchází a vzdychá — ten si včera na mne počíhal a svěřil mi, že se mu ukrutně líbíš, a že to myslí s tebou upřímně — že by rád s tebou mezi čtyrma očima promluvil — a poněvadž mě tak velice prosil, řekla jsem mu, že je otec na dnešek u purkmistra pozván, že se tak brzo nenavrátí — .

Liz. Pro všecko na světě! snad nebude chtít sem přijít?

Ter. Sem ne, ale já mu slíbila, že nechám zadní dvířka u zahrady otevřeny —

Liz. A to si myslíte, že bych šla do zahra.... (Obrátí se k oknu a zkřikne.) Ha!

Výstup 7.

Kovanský. Předešlé.

Kov. (přehnaně vyfintěn, obcházel za posledních řečí okolo okna, rozhrnul křoví a hledí do pokoje).

Ter. Co pak křičíš? (Ohlídne se.) Ah, pan baron! (Dělá hluboké poklony.) Nejponíženější služebnice! — Tak pak se jen koukni, Lizinko!

Liz. (stojí leknutím jako bez sebe).

Kov. Slečinko, nebeská slečinko! neoblažíte mne ani slovem, ani pohledem?

Ter. (potichu k Lizince). Nedělej se tak hloupou! Bude myslit, že jsi kachnička.

Liz. (zpamatuje se). To nebude. (Obrátí se ku Kovanskému, pevně.) Pane barone, prosím vás, opusťte zahradu v okamžení.

Kov. Ó, s tisícerou radostí! (Vyhoupne se na okno.)

Liz. (lekne se opět). Pro všecko na světě —

Ter. (staví rychle sesli k oknu). Neračte spadnout, pane barone!

Liz. Ale tetičko, co pak děláte?

Kov. (již v pokoji). Otevřela mi fortnu do ráje — do elysium. — O moje nebešťanko! (Klekne před Lizinkou.)

Liz. Pane barone, vstaňte! Kdyby někdo přišel —

Ter. Neboj se, já se postavím ke dveřím. (Rychle po straně odejde.)

Liz. (ouzkostně). Tetičko, tetičko! (Chce za ní.)

Kov. (chopí ji za ruku). Neodleťte mi, anděli!

Liz. (vypukne v pláč). Pro živého Boha — pane barone, záleží-li vám něco na mé cti, na mé pověsti, tedy odejděte!

Kov. (vyskočí a ruku svou okolo ní položí). Tvé nejmenší přání jest mi rozkazem! Ano, odejdu; ale poskytni mi naději, že tě zase spatřím.

Liz. Ano, ano! — někdy jindy.

Kov. O rozkoši — o blahosti!

Liz. Jen pryč odtud!

Kov. Já tě opustím — ano! Ale na závdavek, že se opět spatříme, dáš mi políbení — medovou hubinku! (Vine ji k sobě navzdor jejímu zdráhání a chce ji políbit.)

Liz. (zkřikne a odstrčí jej od sebe).

Výstup 8.

Vobrouček, *Zelenka*, *Zázvor* i více měšťanů. *Konrád*. *Předešlí*.

(*Zelenka* má v ruce velikánskou kytku a vejde s Vobroučkem v tom okamžení do dveří, když chce Kovanský Lizinku líbat. Ostatní vejdou za nimi.)

Zel. (překvapen). Co je to?

Vob. (celý zděšený). Lízo!

Liz. (polekaná). Pane Bože!

Kov. (pro sebe). Ďáble!

Kon. (žalostně). Panno Lizinko! — O ty můj Bože! (Zakryje si tvář oběma rukama a zůstane zoufale v pozadí stát.)

Zel. (předstoupí). Odpusťte, jestli jsme učinili nemilou výtržku. (K sousedům.) Myslím, abychom se zase obrátili.

Záz. Ano, půjdeme, neboť toho jsme se nenadáli. (Všickni chtějí odejít.)

Vob. (mezitím se poněkud zpamatoval). Stůjte! Kam se líbí?

Zel. (potichu k němu). Pane mistře Vobroučku, vás budeme si vážit jako dřív, neboť za to nemůžete, i litujeme vás; ale nejmravnější dívku z města musíme hledat jinde.

Vob. (pro sebe): To mne zabije! Ale ne — ještě se nedám! (Hlasitě.) Stůjte, pánové! Kdo z vás nachází v tom nějaký nemrav, když se nechá nevěsta od svého ženicha obejmout?

Kon. (ku předu pokročí). Cože, pane mistře? Nevěsta? —

Vob. Nevěsta.

Ostatní. A pan baron ženichem?

Vob. Ano, právě k vůli té její příkladné mravnosti neohlížel se pan baron na svou urozenost a žádal mě o její ruku. Já řekl „s Pánem Bohem“ — a takž je nyní mým drahým zetěm! (Jde k němu a na oko laskavě jej objímá, přitom ale potají k němu mluví.) Hanebníku! Ohavníku! V okamžení potvrdíte moje slova, nebo vám duši z těla vymačkám.

Kov. (tiše bolestí běduje). Ouvej — oh! Pusťte, hulváte! (Nahlas.) O můj nejlaskavější pane tcháne!

Vob. (pustí ho). Nuže, páni a přátelé, co říkáte nyní? He?

Kon. Já neříkám nic, nežli — (kvapí k Lizince a uchopí ji křečovitě za ruku) mnoho štěstí, panno — slečno nevěsto! (Odkvapí.)

Liz. (temným hlasem). Konráde!

Zel. Nyní to vypadá arci všecko jinák! (Předstoupí k Lizince, kytku drží před sebou, slavně.) Panno Eližběto Vobroučkova, my vás vyvolili k té

zvláštní poctě, abyste pozejtří u veřejné slavnosti cizímu umělci bobkový věnec podala: tak jakož my vám nyní na důkaz úcty všeobecné tuto kytku podáváme. (Odevzdá jí kytku.)

Liz. (přistoupila mezi tou řečí jako omámená ke stolu, opírala se o něj, a přijme nyní kytku, hlavou toliko kývajíc).

Vob. Děkuju vám, páni, ve jménu své překvapené dcery, a k slavnosti dozajista přijdeme — v bílých šatech, to se rozumí. Teď mám ale ještě ledacos s panem zetěm k vyjednání —

Záz. To nebudeme překážet. S Bohem tedy, milý mistře! Slečno nevěsto, mnoho štěstí!

Ostatní. Mnoho štěstí!

Vob. Děkujeme, děkujeme! (Vyprovází je ze dveří a vstoupí potom mezi Kovanského a Lizinku.) Nu, děti! co tomu říkáte?

Liz. (prosebně ruce spínajíc). Otče, pro všecko na světě!

Vob. K čemu pak to prošení? Vždyť jsem dobrý chlap, kterýž místo co by měl milovníka, když ho zastihl u dcery, na čtyry kusy roztrhnout — spokojen je s celou paštykou.

Kov. (snaží se všecko v žert obrátit). Věru, pane mistře! vy jste chytrá hlavička, a dobře jste to zatočil, abyste lidem ústa zacpal.

Vob. (velmi vážně). Zde se nejedná o zacpání úst, nýbrž o spravení roztrhané cti.

Liz. Otče, já jsem nevinna.

Vob. To může říct každá! Ostatně netýká se to mě tak velice jako tuhle tvého ženicha.

Liz. (lekne se a ustoupí).

Kov. Jakže? — Snad nemyslíte opravdu?

Vob. A vy snad myslíte, že dělám žert? O ne! je toouplná, strašlivá pravda!

Liz. Ale nechte si jen říct, otče —

Vob. Ani slova nechci slyšet! Po tom, co jsem prvé spatřil, přešel mi zrak i sluch! Pořádné děvče nenechá se od žádného objímat leda od svého ženicha, a protož musí být pan baron tvým ženichem — sice bych tě musel uškrtit!

Kov. Ale toť by se muselo ještě o ledačem promluvit —

Vob. Ovšemť — oustně i písemně se musí promluvit, a protož (k Lizince) jdi do své komůrky!

Liz. Otče!

Vob. Jdi, anebo (zvedne kytku, jenž byla Lizince z ruky vypadla) udělám z těchto padlých lilijí důtky na padlou dceru. (Rozpřáhne se.)

Liz. (zděšená zkřikne). Otče!

Vob. (umírní se a kytku zahodí). Ne tak, ne! Tys mě uvedla do vznešenějších rodinných poměrů, tedy *ty musíš* také okázat, že se umím v takovém okresu pohybovat. (Po pansku, ale vážně, bere ji za ruku.) Mademoiselle, odeberte se do své komnaty, až vás dám zavolat. (Odvede ji do postranního pokoje, zavře za ní a potom uzavře i prostřední dvéře.)

Kov. (pro sebe). Kýho ďábla, on zavírá! (Hlasitě.) Co to zamýšlíte? Chcete mě zavřít?

Vob. (přistoupí k němu, s hněvem sotva utajeným). To ne! Odejít můžete, kdy se vám zalíbí; kdybyste chtěl ale odejít, nežli se *mně* zalíbí, tedy byste musel tudy skrze mou dílnu jít...

Kov. Mezi vaše tovaryše?

Vob. A zrovna skrze ně. Já bych pak potřeboval jenom zkřiknout: „Čest mého domu jest poškvrněna!“ oni by přestali bednařit a začali by tu škvrnu kartáčovat. (Ukazuje bití.)

Kov. Ale můj laskavý —

*

Vob. Ticho! Nyní znáte položení s jedné strany; na druhé straně leží ruka mé dcery s věnem dvacíti tisíci.

Kov. (pro sebe). S dvacíti tisíci!

Vob. V samých tolarech, které na den svatby svému zeti doručím. Teď se rozhodněte!

Kov. Milý mistře —

Vob. Říkejte mi: tcháne! to vám radím — a pak se také snadně dorozumíme. Chce-li ale pan baron jen s bednářským mistrem mluvit — (zatne pěstě) tu bych — (Opět se mírní.) Nyní si vyberte.

Kov. (chvíli rozvažoval, nyní jakoby se byl rychle na něčem ustanovil). K čemu toho vyhrožování? Já byl jenom na okamžení převelikou mírou svého štěstí zaražen — ale nyní plesám! K mému srdci, otče andělské, milované dívky — mé nevěsty!

Vob. Tedy jste již vybral? Dobrá. Sedněte! (Vede jej k stolu a podá mu sesli.)

Kov. (sedaje, pro sebe). Co pak má?

Vob. (vyndá ze šuplíku spis). Tohle si přečtěte!

Kov. (čte).

Vob. (přichystává psací nářadí, pro sebe). Hned se ukáže, míní-li to opravdu.

Kov. (s úsměvem). Aj, totě svatební smlouva — nic tu neschází než podpis. Aj, aj, jak se to stalo, že máte takový spis po ruce?

Vob. Proto, že jsem snad chytřejší než vypadám. Já jsem to pozoroval tuze dobře, že se vzácní páni, jako vy, okolo mého domu ploužili a očima po mé dcerušce házeli — ale žádný nepřišel, aby se byl opravdivě o ni ucházel. Tu jsem si to rozmyslil. Venku před domem nemohl jsem jim arci nic zabraňovat; přijde-li ale jeden do domu, tedy půjde z něho jako ženich — nebo

s vejpraskem, to jsem si umínil, a dal také tuto smlouvu zhotovit. Nu, podepíšete? (Podává mu péro.)

Kov. (hledí ještě do papíru). „Kdo by chtěl ustoupit, musí platit dvacet tisíc pokuty.“

Vob. Myslíte na odstoupení?

Kov. I Bůh uchovej — já to podepíšu. (Učiní tak.)

Vob. (hledí naň, pro sebe). Podepisuje — viktoria! Teď jsem otec baronky!

Kov. (vstane a podá mu spis). Nu, jste nyní spokojen?

Vob (strčí rychle spis do náprsní kapsy). Ó, velice, ukrutně! Jste poctivý muž — baron — můj zeť! Teďky mě obejměte! (Obejme ho.) Ale upřímně řečeno — mohu teď upřímně promluvit?

Kov. Jako otec k svému synu.

Vob. Já myslil až posud, že jste darebák.

Kov. (uražen). Jakže?

Vob. (chlácholé jej). Vždyť mluvím jako otec k synovi — ale byl jsem na omylu, jste poctivý muž, a (jde rychle otvírat) od této chvíle jsou pro vás všechny dvéře mého domu otevřeny. Přicházejte kdy se vám líbí — ve dne i v noci — vždycky budete vítaným hostem.

Kov. Ó, já budu nyní často přicházet — tuze často, nežli přijde den svatební.

Vob. To bude za tři neděle — jak stojí ve smlouvě.

Kov. Ó, to bude pro mne ještě půl věčnosti! Ale nyní dovolte — musím ven — srdce mé je tak přeplněno, že mi div nepukne! Adieu tedy, roztomilý tchánc — na brzké shledání — tisíc hubiček doneste mé nevěstě. (Odkvapí.)

Vob. (vypne se). Jsem-li pak to politikus — co? Mně se to zdálo pořád, že bude z mé dcery

něco velikého a zvláštního. Již dávno měl jsem nalíknuto, a dnes mi vlezl baron do pasti. Ale kde pak vězí nastávající paní baronka? (Volá.) Lízo! Lizinko! Eližběto! Běto!

Liz. (z pokoje). Co pak chcete? Vždyť nemohu ven!

Vob. A, je pravda, ta sedí v kleci! Musíme ji pustit. (Otevře.)

Výstup 9.

Lizinka. Vobrouček.

Liz. (vcházejíc oblíží se). Chvála Bohu, již tu není!

Vob. Uletěl; bylo mu zde horko; ale on zase přiletí, neboj se; mám ho v kapse, a ty pojď sem! (Vezme ji za hlavu a několikrát ji políbí.)

Liz. (diví se). Ale tatínku, co pak je vám?

Vob. Víš, od koho jsou tyto hubičky? Od tvého ženicha — od barona.

Liz. Otče, pro Boha vás prosím, hněvejte se raději, ale nedělejte takové žerty.

Vob. Žerty? Tu se podívej! Vypadají žerty takhle? (Drží jí úpis před očima.)

Liz. (pohlédne do něho, zkřikne a zandavá si oči dlaněma).

Vob. Viď, to je radost? — No, jen se zpamatuj!

Výstup 10.

Konrád. Předešlí.

Kon. (v blúze s ranečkem na zádech, hůl v ruce, z dílny). Pane mistře!

Vob. (diví se). No, co pak je zas tohle?

Kon. Přicházím vás prosit, abyste mě hned z díla propustil.

Vob. Ale Konráde, co pak ti napadá?

Kon. Nevyptávejte se mne — ale já tu nemůžu déle zůstat.

Vob. Měj pak rozum a nebuď proti svému štěstí. To víš, já tě mám rád, já přestanu dělat a postoupím ti celou živnost — a to na den svatby mé dcery s baronem.

Kon. (kvapně). Ne, ne, na ten den nemůžu zde čekat — s Bohem! (Odchází.)

Liz. (utře si oči a přistoupí ku Konrádovi). Konráde — na jednu otázku mi přece odpovíte?

Kon. (nehledí na ni). Na jakou?

Liz. Můžete myslet, že jsem potají měla s baronem nějakou známost?

Kon. (hledí pořád k zemi). Kdybych to nebyl vlastníma očima viděl —

Liz. Co jste viděl? Stará teta pustila sem barona proti mé vůli —

Vob. Teta? Za to dostane odemne prémium.

Liz. Já jej odbývala, ale on byl tak dotíravý, že mě obejmul — za to nezasluhuju přece vaše opovržení?

Kon. Opovržení? (Pohlédne jí do očí.) Ne, ne — a třebas bylo zdání proti vám, když vám pohlédnu do očí, tu vidím, že musí být pravda, cokoli mluvíte.

Liz. Tedy budu také podle toho jednat. Otče, já si barona nevezmu!

Vob. Na to bych se podíval! A proč?

Liz. Protože náleží mé srdce už jinému.

Vob. Cože?

Kon. (ouzkostně). Jinému?

Liz. A sice hodnému, řádnému mladému

muži, na němžto jsem dávno pozorovala, že mě miluje, kterýž ale u své skromnosti nebyl dosti zmužilý, aby mi to řekl.

Kon. (poznává, že myslí jej, tiskne ruku na srdce a hledí na ni zpytavě).

Vob. **A kdo je ten trulant?**

Liz. (podává Konrádovi ruku a laskavě naň zakývá).

Kon. (u největší radosti). **Já — já to jsem!** (Padne před Lizinkou na kolena a líbá její ruku.) **Lizinko, moje nebeská Lizinko!**

Liz. (skloní se k němu a položí svou ruku okolo jeho krku).

Vob. (nejdříve jako u vidění, mne si oči, pozoruje mladé lidi, pak:) **Tak — tak, jen se neostýchejte!**

Kon. (vyskočí a padne Vobroučkovi okolo krku). **Mistře — milý pane mistře!**

Vob. **Dáš-li pak mi pokoj?**

Kon. (objímá Lizinku). **Lizinko — má Lizinko!**

Liz. **Můj milý Konráde!**

Vob. (spráskne ruce). **Líso! — Běto! Ona nevidí a neslyší! I bodejž do vás tisíc láter —** (Skočí mezi ně.)

(velmi rychle po sobě, k němu lichotivě se vinouce).
Kon. **Já jsem tak šťastný!**
Liz. **Já budu jen s ním šťastna!**
Kon. **Vždycky jste byl tak hodný.**
Liz. **Ten nejlepší otec!**

Vob. (netrpělivě rukama jim zbraňuje a nohama dupá, konečně zkřikne). **Tisíc milionů obručí — přestaňte! Nesmí, nemůže to být!**

Kon. ***Liz.*** (zděšeni). **Jak?**

Vob. (zlostně po nich dělaje). **Jak? Zapomněli jste, co se tady stalo? Výbor našeho měšťanstva nalezl mou Eližbětu v náručí barona, já udělal**

z ní tedy jeho nevěstu a zachránil její čest. Kdybys ji ale nyní ty dostal, řekli by lidé: Aha, baron měl ji tedy jenom za blázna, a Konrád musí být na to pláštíkem!

Kon. Kdo by takového něco řekl, toho zabiju!

Vob. To bys musel celé město zamordovat! Ne, ne — a mimo to (vypne se) když člověk už jedenkráte cítil, co to je být tchánem baronovým, nemůže míti smyslu pro zasnoubení bednářské. Konec všemu!

Liz. Otče, já umřu!

Vob. Pro mne — ale jako baronka.

Kon. Mistře — já si něco udělám!

Vob. Pro mne — ale někde jinde. Nyní tě beztoho nebudu zdržovat a můžeš v okamžení táhnout.

Kon. Já! teď? Ani pomyšlení! Teď zůstanu. (Odkládá raneček.)

Vob. Ty potáhneš!

Kon. Není možná!

Vob. Chceš abych tě dal vyhodit?

Výstup 11.

Rokos. Předešlí.

Rok. (vešel již mezi posledními řečmi prostředkem, nyní přistoupí). To musím být také přitom!

Kon. Ah, ty jsi tady? (Podává mu ruku.) Odpusť, málem bych byl na tebe zapomněl.

Vob. Co pak je to za figuru?

Rok. Také mě již nezná! Ku podivu, já bych vás poznal na první pohlednutí. Vobrouček — ten bláznivý Vobrouček — tak vám říkávali — a vy jste se za těch dvacet let ani dost málo nezměnil — ale ani dost málo.

Vob. S komplimenty u mne nic nepořídíte! Co jsme zač? Co tu hledáme?

Rok. Já jsem poslán od soudní stolice —

Vob. Cože?

Rok. A sice od stolice nejvyššího soudu — od rozumu.

Vob. Co je mi do toho?

Rok. On vás uznává za neschopného k spravování svých statků.

Vob. Statků? Hlouposti! Já nebyl jaktěživ statkářem.

Rok. Tak? Což není vaše dcera žádný statek? Nemáte v domě poctivého řemeslníka, kterýž chce vaši dceru šťastnou učinit — to není také žádný statek? A toho chcete z domu vyhodit? O vy marnotratníku!

Vob. Co se týká mé dcery — tu jsem dobře spravoval, ta dostane barona Kovanského.

Rok. Kovanského? — Za mých časů býval zde študent toho jména na feriích.

Vob. To je ten samý.

Rok. Tedy také můj přítel!

Kon. On také?

Rok. A jak! On měl potom celý rok ferie, protože ho ze škol vyhnali.

Vob. Ah co, hlouposti! Mladost mívá lehkou krev; ale potom se polepšil — přišel k velikému dědictví.

Rok. Zdědil nějaké ctnosti?

Vob. To ne, ale jedenkrát stotisíc zlatých, a jeho strýc, pan president, přijal ho za vlastního.

Rok. Nu, to je dosaváde hrozně málo! a tomu chcete dát svou dceru, kteráž ho nechce? Pane, nehrajte tak hazardně se štěstím svého dítěte! Ještě dobře, že vás rozum za neschopného

ke správě jmění vašeho uznal a mě za vašeho kurátora ustanovil; a protož kladu ruce na vaše statky (vezme Lizinku a Konráda za ruce) a nedám jimi marnotratně nakládat.

Vob. Z kterého blázince utekl ten člověk?

Rok. Zde se blázni nezavírají do zvláštního ústavu, každý sedí pod svou střechou.

Vob. Ale já pod svou žádného netrpím! S tímto (na Konráda) dělejte co se vám líbí — ale do té (na Lizinku) není vám nic.

Rok. S tím abych dělal co se mi líbí? Dobrá! Šťastným chci jej udělat — a totiž skrze tuto, aby byli oba šťastni.

Vob. Šťastným udělat? (Měří jej očima.) Hm — tak vypadají lidé, co mohou jiného šťastným udělat! Konečně bych rád věděl, co jsme zač?

Kon. Je to přítel mého nebožtíka otce — pan Rokos.

Vob. Rokos? — Proto mi pořád bylo, kam bych měl tu figuru dát!

Rok. Nyní to již víte.

Vob. I ano, nyněko vím, že se má dát takový ničema — do káznice.

Rok. Proto jsem ve vašem domě a mám vás přivést k rozumu. Není to dost krutá kázeň?

Vob. On je pořád hrubším — a kde beru jen tu trpělivost? To je přece pamětihodný den! Mám tu již třetího, jemuž musím nabízet vyhazov.

Rok. Děkuju pěkně za to nabídnutí — ale nemůžu ho hned přijmout, nedělejte si tedy k vůli mně žádnou práci a dovolte — (sedá pohodlně na lenošku) abych vám nevynesl spaní.

Vob. Mám zavolat tovaryše?

Rok. Bude mě těšit, když ty hodné lidičky poznám.

Vob. Jen počkejme, však je brzo poznáme. He, Martine, Michale, Vojtěše!

Liz. Ale otče!

Vob. Ty ani necekej! — He, kde jste kdo?

Výstup 12.

Tovaryšové z dílny. *Předešlí.*

Tov. Co pak je, pane mistře?

Vob. Důležitá práce! Tohoto chlapa vyhoďte mi z domu! (Ukazuje na Rokosa.)

Kon. (přistoupí rychle k Rokosovi.) Stůjte, kamarádi! To je můj přítel, kterýž mě přišel navštívit. Kdo na něj sáhne?

Tov. Žádný!

Vob. (v největším hněvu). Cože, Konráde? ty budeš ještě tovaryše proti mně popuzovat? A vy (k tovaryšům) — vy mi nechcete pracovat? Ó, však já vám pomůžu! Hned mi doskoč jeden z vás na vrátnici a priveď drába, aby vás všechny zavřel! — No, nebude se nikdo hýbat? Dobrá! tedy půjdu sám! (K Rokosovi.) Jen trochu počkejte! Hned vás posadíme do chládku. (Běží k prostřednín dveřím a otevře je.) Ha, tu jde právě starý Lapák s naší garnisonou! — He! patrolo! pane desátníku!

Výstup 13.

Lapák. Dva drábové. Předešlí.

Lap. (starý vysloužilec v staromódní uniformě). Co se tu děje?

Rok. Hoří, panny se unášejí a vraždy chtějí se páchati. Tuhle té panence hoří srdéčko — to-

muto mládenci má být ukradena — štěstí obou těch lidí má být zavražděno — a všecko to páchá mistr Vobrouček.

Vob. Ten dareba ještě žertuje? Seberte ho, pane Lapáku!

Lap. (přikročí k Rokosovi). Co jsme zač?

Rok. Jakže, vy mě neznáte? No, to je čistá stará známost.

Lap. Stará známost? (Posadí si na nos staré brejle.)

Rok. Před dvaceti lety vyváděl jste mě skoro každou noc z hospody — o sladká zpomínko!

Lap. Kýho vejra! Toť je — Rokos!

Rok. Nazván Dareba — k službám.

Lap. (skoro s pohnutím jej pozoruje). Rokos — náš Rokos! Tedy jste se navrátil? Nu, to mě těší.

Vob. Cože? Hlava městské patroly má radost, že se vrátil Dareba?

Lap. Právě proto, když tu není darebů, nač je veřejná dohlídka? (K Rokosovi.) Vidíte, co jste byl pryč, zdálo se mi, jako bych tu byl zbytečný.

Rok. To si mohu myslit; naše město je zlořečeně solidní, lidé tu jdou spat se slepicemi, není-li tu nikdo, jenž by jim spaní zaháněl.

Lap. Chodím-li teď s ponůckou, je každá hospoda už zavřena. Za vašich časů bývalo to jinák, to jsem věděl jistě: kam chodí Rokos, tam bude ještě o půlnoci otevříno a dostaneš sklenici piva.

Rok. A ty všelijaké dvacetníky, co vám hospodský strkával do dlaně, abyste zamhouřil oko, když se trochu dovádělo.

Lap. Ach arci, to byly krásné časy! Nelíbí se šňupeček? (Podává mu pikslu.)

Vob. Ale co pak je to? Nač ty diškursy, když máte udělat arestanta?

Lap. A tak! Co pak jste vyvedl?

Rok. Nic; řekl jsem v podobenství, že je hlupák.

Lap. No, to není žádný zločin.

Vob. Ale já ho nechci ve svém domě trpět, a on se nechce nechat vyhodit.

Lap. (dobrosrdečně). Inu — nechce-li vás trpět, to vás musím arci odvest.

Rok. Toť je rozkošné! Hned první den co dýchám ve své otčině, odvádí mě již také patrola. Ale z domu privátního — to není nic! (K Lapákovi.) Víte-li co, já se nechám ještě dnes z hospody vyvest.

Lap. (potěšen). Opravdu? No, to budu mít radost. Kam pak půjdete?

Rok. K zelené žábě — jestli se na bývalé časy pamatujete! A ty, Konráde — vy hodní jonáci — dnes budete mými hostmi, dnes budeme pít, až se budou hory zelenat — na zdraví tvé nevěsty, tvého tchána, pana Vobroučka —

Vob. Čert bude jeho tchánem!

Rok. Tím líp, alespoň budu mít hodnou radost, když čerta opálím, hahaha! Teď jsem ve svém živlu, a moje hlava musí vývest ženialní kousek! — Panno Lizinko! nebudete-li za tři dny Konrádovou nevěstou, nadejte mi nešiků, břidilů, mizerných kaňhalů! — Nyní pojďte, pojďte všichni — dnes budu jedenkrát zas ostrým hochem! Já tu nalezl tolik starých známostí, ale že nacházím i starou patrolu, to mě popadá až k pláči! (Obejme Lapáka.) Tedy při tom zůstane, stará puško! dnes mě zas jednou odvedete — oh, já se za to nestydím, neboť —

O tom nemůže svět ani zazpívat,
Kdo se nedá od patroly vodívat!

(Obrací se k odchodu.)

(Opona spadne.)

Jednání druhé.

Veřejná zahrada blízko u města; vzadu živý plot, za ním vyhlídka do půvabné krajiny. Po straně hostinec; na obou stranách stoly a sedadla.

Výstup 1.

Rokos a ***Konrád*** přicházejí.

Rok. Sem tedy Kovanský přijde?

Kon. Tak mi řekl jeho služebník. Je tu dnes beseda, na kterouž honorace z celého města přicházívá.

Rok. Tedy na něj počkáme. On býval mým přítelem jako tvůj otec; dnes se okáže, bylo-li to přátelství ryzí zlato nebo jenom pozlátko. Pojď, zatím vypijeme sklenici vína a budeme rozprávět o tvém nastávajícím štěstí. (Jde s ním do hostince.)

Výstup 2.

Kovanský, ***Vobrouček***, později sklepník.

Kov. (přichází z pozadí).

Vob. (za ním, rozčilen, klobouk má na stranu).

Kov. Ale můj nejlaskavější —

Vob. Nejlaskavější? Jenom nedělejte, abych byl nejnelaskavější.

Kov. Ale co vám napadá?

Vob. Od včerejška nic jiného, nežli že jste mým zetěm.

Kov. Nu ano, ano.

Vob. A proto se vás ptám: Chová se tak zeť?

Kov. Což pak jsem něco učinil, co vás urazilo?

Vob. Není tady dnes beseda, kde se schází vzácný svět? a nejsem já také kousek vzácného světa? a panu baronovi nestojí to za práci, aby mě a mou dceru v ekvipáži sem dovezl a nás tu vyčastoval? Sluší se to pro zetě? Či nepatřím snad k honoraci? Neumím se chovat? (Tluče nevrle na stůl.) He — hospodo! žejdlík vína! (Sedne si mrzutě ke stolu.)

Kov. (pro sebe). Nepůjde-li mi ten člověk s krku, nežli přijde společnost —

Vob. No? necháte mě tak samotného sedět? (Okazuje na sesli.) Sem pojďte!

Kov. (pro sebe). S Pánem Bohem! Snad se ho přece nějak zbavím. (Sedne si.)

(Sklepník přinese žejdlík vína.)

Vob. Ještě žejdlík — tuhle pro toho pána.

Kov. I není potřeba!

Vob. Neostýchejte se — však já to zaplatím. Já nejsem tak špinavý jako jistí lidé, kteří ty nejsvětější povinnosti k nevěstě a tchánu zanedbají, aby nemuseli zaplatit večeři.

Kov. Ale drahý příteli —

Vob. (udeří na stůl). Tcháne — vyprosím si!

Kov. Nu tedy milý tcháne! snad si nemyslíte, že jsem vás nepozval na besedu z lakomství?

Vob. A proč tedy? (Vstane, postaví se proti němu a podepře se oběma loktema o stůl.) Zeti, je-li pravda, co mi pošeptal soused hokynář, je-li to

Kov. Ale mírně, mírně!

Vob. Nic mírně! — randál vám udělám, že se celé město sběhne! Když jsem řekl hokynáři, že si vezmete mou dceru, dal se mi do smíchu, a že prej ví o vás jinou historii.

Kov. A vy se ohlížíte na klep hokynáře?

Vob. Ó, v tom ohledu je hokynář ten nejplatnější svědek! V hokynářském krámu dělá se mnohá kronika.

Kov. Ale co tedy ví?

Vob. (vstane). Vstaňte — pojďte sem.

Kov. (vstane). Co chcete?

Vob. (vezme jej za ruku). Hleďte mi v oči! Já řeknu jenom: paní z Hvězdolesků!

Kov. (docela tiše). A co dále?

Vob. (pro sebe). On snese můj pohled! (Hlasitě.) Ta bohatá vdova má hezkou dceru.

Kov. Co dále?

Vob. Vy tam chodíte!

Kov. Co dále?

Vob. Kdyby bylo ještě něco dále — tedy bych — tedy —

Kov. (ousměšně). Snad byste mi svou dceru nedal?

Vob. A, tu si musíte vzít na všechen způsob — ale chodíte-li tam za tou mladou, tedy poběhnu k staré a udělám tam nesmírný rámus. Ó, vy ještě nevíte, já jsem žárlivý — jako Turek!

Kov. Vy?

Vob. To jest, místo své dcery! Proto se také k ní přistěhuju až se vdá a budu na každý krok jejího manžela pozor dávat, a poznám-li dost málo, žeby chodil za školu, udělám povyk a budu se jako poctivý otec o domácí štěstí své dcery starat.

Kov. (pro sebe). Ó sladká naděje!

Vob. Co je to tedy s paní z Hvězdolesků?

Kov. Nu, ano, chodím tam — jakož mne vůbec v každém vzácném domě rádi vidějí.

Vob. Tam ale nesmíte chodit.

Kov. Proč?

Vob. Tam je hezká dcera.

Kov. Ale milý —

Vob. Žádné výmluvy! Ostatně vás u té paní omluvím: okážu jí naši svatební smlouvu — .

Kov. Ale mějte pak trochu rozumu — ticho, tu někdo přichází!

Výstup 3.

Lípa. Předešlí.

Lípa (v přichudlém sice, ale čistém oděvu, přichází v radostném rozčilení, ohlížeje se). Tady — tady se to jmenuje v **Růžovce**! Ach, ty můj Bože, dnes je pro mne celý svět růžovým oudolím, každá cesta růžovou pěšinkou! To je štěstí, to je rozkoš! (Přechází, aniž si přítomných povšimna.)

Kov. Co to znamená? (Volá.) Pane Lípo!

Lípa. Kdo to? — Ah, vy to, pane barone? (Spěchá k němu a obejme jej.) O Bože, Bože, pane barone!

Kov. (vyvine se mu). Co děláte?

Lípa. Odpusťte — ale já bych dnes každého objímal, každého!

Vob. (ku Kovanskému). Kdo pak je ten bláznivý mláďenec?

Kov. Chudý študent. (K Lípovi.) Co vás tak rozehřálo?

Lípa. To víte, že jsem študie šťastně skončil, mám dobré vysvědčení —

Kov. Vím, vím, v hlavním městě jste zaznamenán, že dostanete službu. Dostal jste ji snad již?

Lípa. Ó, na to mohu snad ještě dlouho čekat; proto jsem se vystěhoval z hlavního města do tohoto menšího, abych se snadněji uživil. Tady jsem nalezl několik dobrých lekcí. Paní z Hvězdolesků poskytla mi ve svém domě skrovný pokojíček, a to za to, abych její dceru na klavíru cvičil. O Bože, toto cvičení poskytlo mi ty nejblaženější hodiny mého života — neboť slečna Mína, to nebeské stvoření, ten anděl —

Kov. (trochu pohoršen). Aj — aj, vy mluvíte o ní s velkým ohněm!

Vob. A co je vám do toho? Ať se mu zdá být andělem nebo opicí — do toho vám není ani starého čerta. (K Lípovi.) Jen mluvte, mládenecký blouznílku!

Lípa. Já pozoroval brzo, že mi to cvičení na klavíru velmi nebezpečné, ale proto jsem se přece neosmělil, abych byl jediným slovem city svoje prozradil — ačkoli slečna Mína někdy na mne pohlížela, že jsem myslil, že se rozplynu, tak mě oči její rozhřívaly.

Kov. Vaše řeč je trochu opovážlivá!

Vob. Co je vám do toho? Chce-li mít slečna rozhřívaného učitele, ať si ho třeba jako máslo přehřívá.

Lípa. Dnes je svátek paní z Hvězdolesků—

Kov. Svátek?

Lípa. A den narození spolu —

Kov. A já o tom nic —

Vob. Ale co pak je vám do toho? Ať je ta paní rozená nebo ne, to vás nepálí; chcete-li ale vědět, kdy jsem já se narodil? — prvního aprile.

*

Lípa. Já šel k ní s gratulací — ale mezi tím, co jsem jí chtěl štěstí přát, poskytla mi ona to největší štěstí.

Kov. (chopí jej za ruku). Cože? co?

Vob. Ale co pak je vám do toho? Nemůže ta paní udělat šťastným koho chce?

Lípa. Jen si pomyslete, ona mi řekla, že mou lásku již dávno pozoruje, a slečna Mína že se jí přiznala, že mě také miluje.

Kov. (pro sebe). Hrom a peklo! (Nahlas.) Dále!

Lípa. Ona mi řekla, že se jí líbí můj tichý způsob života, že si po smrti manžela svého předevzala, že svou jedinou dceru jenom dle zvolení srdce jejího zasnoubí, poněvadž ví ze zkušenosti, že veškeré poklady tohoto světa stavu manželskému žádných půvabů nepřidají, když není při něm lásky.

Kov. Ne tak obšírně! Ku konci, ku konci!

Vob. Ale co je vám do toho? vždyť vypravuje hezky.

Lípa. Potom řekla — ne, již neřekla nic, ale otevřela postranní pokoj, a z něho vyšla, skvoucí se jako anděl z ráje — slečna Mína. Oči se jí leskly slzou radosti, ruka její napnula se proti mně — a já uchvácen blahostí sklesl jí k nohoum — líbal ruku její — hlava mi šla kolem, již jsem nic neviděl, nic neslyšel, ale to jsem cítil přehluboko, že je Mína má! O Bože, já bych se dal radostí do smíchu — kdybych nemusel při myšlénce na to náramné štěstí zaplakat! (Drže si šátek před očima prudce přechází.)

Vob. No, to je přece kus milovníka. (Ku Kovanskému.) Z toho měl byste si vzíti příklad! Ostatně (bere jej za ruku) vyvracuje to, co jsem právě slyšel, onu hokynářskou denunciaci. Jste očistěn.

Kov. Nu — tedy vám přeju štěstí, pane Lípo! Ale je mi divno, že nejste u své nevěsty.

Lípa. Tu právě tady očekávám. Paní z Hvězdolesků chce zde kromě svého svátku i naše zasnoubení slaviti, a šel jsem napřed, abych tu objednal tabuli. Obě sem přijdou co nevidět; čekají toliko na poručníka slečny Míny, pana z Mladonic, kterýž je ředitelem knížecích statků a dnes přijede.

Kov. A což aby ten dělal obtíže? Znáte ho?

Lípa. Ještě neznám, on se zdržuje pořád jenom na knížecích statcích; ale ten nebude dělat žádných obtíží. Paní z Hvězdolesků psala mu již dříve, a on odpověděl, že nejen svoluje, ale že mi také službu opatří, shledá-li, že jsem takový, jak mě paní z Hvězdolesků popsala.

Kov. Tak? (Pro sebe.) Zde se musí něco stát.

Vob. Ale já nevím, proč se staráte pořád o cizí ženidlo? Starejte se raději o svoje.

Kov. (pro sebe). Toho musím dostat s krku! (Nahlas.) Máte dobře. (Vezme jej trochu stranou.) Tu mi napadá, žeby dnes byla ta nejkrásnější příležitost, abychme zde také naše zasnoubení slavili.

Vob. Zde, uprostřed vzácného světa, mezi honorací — parol dunér! to by bylo něco kolosálního —

Kov. Tedy pospěšte domů — že dávám nevěstu prosit, aby se vystrojila.

Vob. To udělám sám! Já ji vyseknu, že žádná hraběnka vedle ní nevydrží. Perle mám po nebožce ženě, jako holubí vejce —

Kov. Dobře, a čekejte doma, až pro vás kočár pošlu; já tady objednám zatím potřebných věcí.

Vob. Jenom hodně šampaňského, rozumíte? dobře zašpuntované, aby hodně bouchalo. Musíme to dávat nóbl.

Kov. Nu tedy spěšte, rychle!

Vob. Už letím — s pryčkou domů, s ekvipáží sem. Pošlete mi ale nějakou velkou, hezky širokou, protože přivezu několik přátel za svědky; družičky musejí být přitom také. Objednejte dvě husy a hodně salátu, nesmíme se nechat od Hvězdoleských zahanbit. Adies, a nezapomeňte na tu ekvipáž! Já budu čekat ve svátečním kabátě. (Odběhne.)

Kov. (hledě za ním, pro sebe). To můžeš dlouho čekat! — Nu, pane Lípo! vy jste proudem radosti své tak unešen, že na příčinu svého příchodu docela zapomínáte.

Lípa. Arci, arci, vždyť mám objednat tabuli! Bože, málem byl bych zapomněl! Na shledanou, pane barone! Ještě budu mít to potěšení — (Jde do hostince.)

Kov. Hrom a peklo! On, tak nepatrný člověk, že moje podezření ani nezasloužil — a nyní má dostat Mínu s tím půl milionem? Ne a ne, to se nestane! — Ale jak to překazím? Mladá je střelena, stará slabý blázen — jen poručník mohl by ten uzel rozvázat. Ten človíček tu řekl, že poručník svolí, shledá-li, že je takový, jak ho paní z Hvězdolesků popsala? (V myšlénkách.) Ha — to by arci pomohlo! Ale, jak ho k tomu přivést? Já nesmím při té hře ruku míti — a přec ji nemohu odkládat. Jen kdybych našel prohnaného chlapíka, jemuž bych se mohl svěřit. (Stojí zamyšlen.)

Výstup 4.

Rokos*, *Konrád z hostince. ***Kovanský.***

Kon. (spatřiv Kovanského, potichu k Rokosovi). Tu je!

Rok. Ten? (Ostřeji si ho prohlížeje.) Ano — on je to! Ale málem bych ho nepoznal. Za těch dvacet let musel přežít čtyrycet roků; jenom elegantní oděv drží ho ještě ve staré formě. Nu, nic neškodí! Jdi se zatím trochu projít; za čtvrt hodiny uslyšíš svůj ortel, budeš-li odsouzen k smrti z pokaženého ženidla, anebo k životu v manželských okovech.

Kon. Jdu a spoléhám se na tebe, že neuděláš alianci s člověkem, který chce tvého přítele o blaho života oloupit. (Jde do pozadí.)

Rok. (pro sebe). Mám na něj začít jako starý kamarád? Ne, tím bych mohl všecko pokazit, mohl by mně zkrátka odseknout, a bylo by po všem. Sáhnu mu dříve na zub.

Kov. (stál s hlavou sklopenou, teď ji pozvednuv zahlídne Rokosa; pro sebe). Co je to za figuru?

Rok. (smekne a zůstane jako ostýchavě).

Kov. (pro sebe). On pozdravuje — ta tvář je mi jaksi povědoma, či se mýlím? (Klade skýlko na oko.)

Rok. (pro sebe). Teď se ozdobuje řádem šviháků z blázince!

Kov. (pro sebe). Přisámbůh — to je Rokos! Toho mi posílá sám osud! Takového chlapíka, jak on býval, právě nyní potřebuju; musím ho lapnout. (Jde k němu.) Vidím-li pak dobře nebo ne?

Rok. Myslím že ne, sice by nepotřeboval pan baron to okýnko.

Kov. I arci že to jsi! Rokose — do mé náručí, starý příteli!

Rok. (couvaje). Mám z toho arci náramnou radost, že se pan baron milostivě na mne pamatuje, ale —

Kov. Co to tropíš za hlouposti, starý Švejdo? Či může rozmar fortuny přátelská srdce rozdvojit? Na mé srdce! (Obejme jej.) Tedy jsi opět mezi námi! No, to mě těší!

Rok. (pohnut). A mne to těší také — na mou duši! Ani jsem se nenadál, že tě takto naleznu; proto jsem se neopovážil k tobě se hned hlásit. Ale však já to napravím. (Obejme jej; pro sebe.) Je posavad jak býval; toho nemohu ošálit.

Kov. (prohlížeje ho). A ty nejsi, jak se mi zdá, v nejlepších okolnostech; nu tím líp, alespoň ti budu moci něčím posloužit. O tom promluvíme ale později, teď se radujme jenom z tak nenadálého shledání! (Volá.) Hola, sklepníku! víno sem! Pojď, budeme zalívat staré přátelství. (Vezme Rokosa pod paží, vede jej ke stolu, počíná si po študentsku a zpívá.) *Gaudeamus igitur!*

Rok. Juvenes dum sumus.

(Posadějí se ke stolu. Sklepník přinese láhev vína a dvě sklenice.)

Kov. Nalévejme, honem do toho! ***Mihi est propositum!*** Sklenice do ruky — a teď na věčné přátelství!

Rok. (přiťukne). Buď zdráv! (Vyprázdní sklenici.)

Kov. Nemohu ti ani říct, jak je mi volno, že tě zase vidím. Těch dvacet let, co jsme se neviděli, zdá se mi v tomto okamžení, jako by bylo jen dvacet hodin zmizelo, jako bych byl ještě rozpustilý klučina, hahaha! Pamatuješ-li pak se ještě na ty naše kousky? (Nalévá mu.) Ale pí!

nenechávej se pobízet! Bývaly to krásné časy, a já dostávám skoro chuť opět si jednou zadovádět.

Rok. (rozčilen). Na mou duši, já bych se také nenechal pobízet! Vyveďme něco, aby se někdo dopálil.

Kov. Ha, ha, ha — (Jakoby mu právě něco napadlo.) I poslechni — něco mi napadá! Na mou čest, to bys mohl vyvest kousek k popukání, a přitom byl by to i dobrý skutek.

Rok. Co je to? Mluv.

Kov. (blíže k němu přisedne). Poslechni! Znám jistou slečnu — ta si má vzít chlapíka, kterého nemůžu vystát.

Rok. Aha! to je něco na můj mlejn. Kdo je ten chlapík?

Kov. Potměšilá duše, lízálek, přitom pouhá žebrota, a chce tu holku jen proto, že se její matka přimluví, aby dostal nějakou službu.

Rok. Tak jen pořád do barvy! Tomu zahrajem!

Kov. Také se všecko famósně shoduje. Právě tady má ten kandidát stavu manželského představen býti poručníkovi děvčete; jmenuje se z Mladonic a je direktorem knížecích statků; ženich ho nezná, ale já ho znám dobře, je starý pedant a největší solidnost je hlavní výminka, pod kterou ženichovi službu opatří. Jak pak, abys ty dříve nežli ten plesnivý ekonom přijde, k mladému se přitočil a notnou opici mu koupil? ha, ha, ha! To by byla potom pěkná presentace.

Rok. Hm, veselé by to bylo arci, ale ono to tak snadno nepůjde.

Kov. (hbitě). Ó velmi snadno. Ze samého svatouškování nepije ten chlapík žádné víno, také mi sám řekl, že nic nesnese.

Rok. Tedy také nic odemne nepřijme, spolu se neznáme — a pak, upřímně řečeno, ten žert byl by tuze jednoduchý. Počkej, já si to rozmyslím — hahaha! již to mám — tak to bude celá švanda. Ženich poručníka nezná; já se mu tedy jakožto poručník okážu.

Kov. Myslíš? Hahaha — to je arci roztomilá myšlénka!

Rok. S mužem, kterýž má službu na zadání, bude muset přece sklenici vína vypít, a já strhnu chlapíka pomalu tak, že nebude moct ani na nohou stát, neřku-li aby chtěl chodit na ženichových.

Kov. Hahaha! a když přijde potom opravdivý poručník, nevěsta a tchýně —

Rok. Proměním se honem do své nynější podoby a budu dělat, jako bych ho znal co bratříčka z mokré čtvrti — hahaha!

Kov. Výborně, ženiálně!

Rok. Bude to kapitální švanda! Musím také jednou zkusit, dovedu-li hrát komedii, hahaha!

Kov. Všecko dovedeš, tu jsi Kubík! (Padne mu okolo krku.)

Výstup 5.

Konrád. Předešlí.

Kon. (z pozadí přicházeje spatří obejmutí, užasne a spráskne ruce).

Kov. Jestli se ti ten kousek povede, budu ti velice povděčen — pak žádej co budeš chtít.

Kon. (žalostně zkřikne). Ó můj Bože!

Kov. (rychle se obrátí). Co jest?

Rok. Ha — ten! Pro samý žert byl bych málem na věc vážnou zapomněl! (Ku Konrádovi.) Pojď

jen blíž! (Ku Kovanskému.) Právě jsi řekl, abych žádal co budu chtít — co, kdybych žádal tvou nevěstu?

Kov. Mou nevěstu? kterou myslíš?

Rok. Nu, což jich máš na tucty?

Kon. Ó arci, tak vzácný pán může mít snadno na každém prstě holku; ale právě proto není to hezké, když vezme chudému tovaryši tu jedinou, kterýž je rád, když nějakou dostane.

Kov. Ah, to mluvíte bezpochyby o bednářovic Lizince? Stran toho vás docela upokojím; ale ty (k Rokosovi) nepromeškej času!

Rok. Ano, teď se vyfintím. (Ku Konrádovi.) Ty promluv tuhle zatím s mým přítelem, snadno se s ním dorozumíš, neboť on je hodný, poctivý přítel. (Chce odejít.)

Kon. Ale kam pak?

Rok. Do díla, já jsem teď najatý bandita a musím někoho bodnout. (Odejde do hostince.)

Kov. (prohlížeje si Konráda, pro sebe). To je tedy Lizinčin milovník? Snad bych jej mohl potřebovat — tedy pozorně.

Kon. Pan baron řekl prvé, že mě upokojí.

Kov. Ano, i doufám že se to stane, když vám řeknu, že dle toho, co nyní vím, Lizinku si nevezmu.

Kon. (pozastaví se). A co pak víte?

Kov. Že má již milovníka.

Kon. Kde? koho? Já ho zabiju.

Kov. Chcete zabit sebe samého?

Kon. Ah tak! Toho nezabiju.

Kov. A mně se nezdá nic ohavnějšího, nežli míchati se mezi dva zamilované.

Kon. Myslíte to opravdu? Ale vždyť jste dal jejímu otci upsání —

Kov. To mně ten starý blázen jenom vynutil; já povolil, ne snad abych se byl strachoval, ale že bych byl zpouzením-se Lizinčině pověsti uškodil.

Kon. Na mou čest, pane barone — teď se mi začíná zdát, že jste poctivý člověk.

Kov. Však vy se o tom úplně přesvědčíte, až poznáte, že chci s vaší a Rokosovou pomocí třeštěného Vobroučka pohnout, aby mi to upsání vrátil.

Kon. Opravdu? Chtěl byste?

Kov. Jen přijďte zejtra s Rokosem ke mně. Teď ale pospěšte domů a potěšte milenku.

Kon. Ano, to učiním! Co s vámi rozprávím, jest mi jako by mi byl mlejnský kámen se srdce spadl. Vidíte, já to nezapírám — dříve jsem vás nenáviděl jako smrtelný hřích, ale teď jsem poznal, že jste roztomilý pán. Bůh vám to odplať, pane barone, abyste dostal, až budete mít jedenkráte něco milého — co vám nebe ustanovilo a lidé by snad dáti nechtěli. (Stiskne mu ruku a odkvapí.) Bůh vás opatruj!

Kov. (samoten). Ten je můj a skrze něho budu sproštěn pošetilé vazby.

Výstup 6.

Rokos. Kovanský.

Rok. (vyjde z domu, maje bílou vlásenku, takové též kníry, šedivý klobouk se širokým okrajem, brejle na nose, široký kabát, vysoké boty, v ruce spaňhelku. Jde zrovna ku Kovanskému, podepře se před ním oběma rukama o špaňhelku a zostra na něj hledí).

Kov. (couvaje). Pane — co se líbí?

Rok. (uchopí jej za obě ramena a ustavičně na něj hledí).

Kov. Jaká to nestydatost!

Rok. (lehce jej odstrčí; svým obyčejným hlasem.) Vida ťulpu -- už mě nezná.

Kov. Cože? Ty — na mou čest! ty ses proměnil, že tě není možná poznat. Výborně, famósně!

Rok. Tak asi, tuším, vypadá starý ekonom, který nemá v kotrbě nic jiného nežli oves, žito a ječmen.

Kov. Ticho — tamto se blíží beránek na obět. (Okazuje do hostince.) Vidíš, támhle ten je to, co mluví s vrchním sklepníkem. Toho si popadni! Mě nesmí při tobě zastihnout. Já se podívám zatím, přichází-li snad již rodina; trochu ji zdržím, aby sem nepřišla tuze časně. (Odejde pozadím. Rokos jej provází.)

Výstup 7.

Lípa. Sklepník. Rokos.

Lípa. Ano, tak to bude nejlíp! Prostřete stůl tady v prostřed záhrady, ale honem, ony přijdou co nevidět. (Pomáhá sklepníkům stůl prostírat.)

Rok. (vrátí se ku předu, jde ke stolu a zatluče naň holí).

Sklep. (běží k němu). Poroučíte?

Rok. Jaké tu víno?

Sklep. Každé. Ráčíte rakouské?

Rok. Slabé!

Sklep. České!

Rok. Slabé!

Sklep. Uherské?

Rok. Hm — dobré! Rád silné víno — musí jít do krve.

Sklep. Snad šoproňské?

Rok. Dobrá. Přineste!

Sklep. Hned! (Odejde.)

Rok. (přechází a bručí jako v myšlénkách). Ještě tu nebýt! Nechat čekat — fintění bez konce — marnivé ženy!

Lípa (jej pozoruje, pro sebe). Co pak je to za brumbála?

Rok. (udeří ho do ramena). He! sklepníku!

Lípa (mne si rameno). Dovolte, já nejsem sklepník, ale host.

Rok. Host? a prostíráte? Hlouposti. Pro koho?

Lípa. Dovolte —

Rok. (tluče holí o zem). Pro koho prostíráme? U všech čertů, otevřme hubu!

Lípa. Nu, vždyť já nedělám žádné tajemství — pro paní z Hvězdolesků.

Rok. Ah — tak — dobrá.

Sklep. (přinese láhev vína).

Rok. (okáže na stůl od Lípy prostřený). Sem postavit! (Posadí se pohodlně k stolu a vyndá dýmku.) Ohně!

Sklep. (zapálí mu dýmku).

Lípa (pro sebe). Podívejme se! ten si tu hoví! — Dovolte, pane —

Rok. Hubu držme!

Lípa. Tento stůl je objednán.

Rok. Dobrá.

Lípa. Pro paní z Hvězdolesků.

Rok. Čtyry talíře?

Lípa. Nu ano, pro paní z Hvězdolesků, slečnu Mínu — pro mou maličkost —

Rok. Cože? my také u stolu?

Lípa. My — ano; budeme tak smělí.

Rok. (vstane a přistoupí až k samému Lípovi). Jmenujeme se Hynek Lípa?

Lípa. Vy to, pane, víte?

Rok. (podávaje ruku). Ruku sem!

Lípa (ostýchavě mu ruku podává).

Rok. (stiskne mu ji). Těší mě.

Lípa (zkřikne bolestí a třepá rukou). Ouvej, moje prsty!

Rok. Cože? nesneseme stisknutí? Panáček z cukru a polní hospodář, ekonom — chtít mou schovanku? Čistý ženich! (Opět se posadí.)

Lípa. Co to slyším? Vaši — vaši schovanku? Toť byste musel být pan direktor —

Rok. Z Mladonic.

Lípa. Ó — toto překvapení — zvláštní pocta, že mám to štěstí —

Rok. Žádné ceremonie — hlouposti! Sedněm! (Okáže vedle sebe.)

Lípa. Když dovolíte — opovážím se. (Posadí se.)

Rok. (naleje do dvou sklenic). Píme!

Lípa. Račte odpustit, já nepiju žádné víno.

Rok. Ne víno? a chceme být mužem? hospodářem? Jak pak vínu rozumíme, když nepijeme? Jen do toho — sice nebude ze všeho nic.

Lípa. Ó — prosím — já chtěl jenom říct, že mu nejsem zvyklý.

Rok. Musíme zvyknout! (Poroučí.) Píme!

Lípa (pro sebe). Již musím, k vůli němu. (Lízne víno.)

Rok. A co lízat? Pít! Na dno!

Lípa (vypije a pak se otřese). Hu, to pálí!

Rok. A, hlouposti! Dobře pro žaludek! Budeme rozprávět, ale také pít — to můj zvyk. (Naleje opět.) Píme!

Lípa (napije se, vytáhne kapesní šátek a utírá si čelo). Už se potím!

Rok. Hahaha! Počkejme, teprva se budem potit — uděláme zkoušku. Študovali jsme ekonomii?

Lípa (ovívá se pořád šátkem). Mám dobré vysvědčení.

Rok. Atestaci? Škrábanice! známe to — nic neplatí! Hic Rhodus, hic salta!

Lípa (pro sebe). Tak z nenadání zkouška — to víno leze mi do hlavy.

Rok. Tedy, ku příkladu: řepa — řepka — kdy sejeme řepku?

Lípa. Řepku?

Rok. (zhurta). Nic rozmejšlet! Nic nevíme.

Lípa (ouzkostně) Prosím — jen mě nepomaťte.

Rok. (dobromyslně). No, no — proč se bojíme? Píme — tu je! (Podává mu sklenici).

Lípa (vezme ji a v rozpacích vypije).

Rok. Nu — řepka? he?

Lípa. Hned — již mi to napadá. (Hbitě odříkává jako věc z paměti). Setí řepky vůbec musí býti mezi 8. a 24. srpnem odbyto. Zimní řepka může se také na počátku září zasívati. Řepka daří se nejlépe v těžké, trochu vlhké půdě, a dobře je hnojem ovčím hnojiti.

Rok. (kývá hlavou). Dobrá, dobrá!

Lípa (pro sebe, oddechne si). Chvála Bohu! (kývá hlavou) ale krk mám vyprahlý. (Pije.)

Rok. Dobytku — he?

Lípa (vyvalí oči). Jak?

Rok. Rozumíme dobytku?

Lípa (vínem již rozehřatý). Ah tak — haha! Já myslil —

Rok. Nic myslit, vědět! Kdy se odstavuje tele?

Lípa (začíná být veselý). O, to je lehká otázka. Po sedmi nedělích dostanou telata místo mléka dobré seno, drobně rozsekanou mrkev s burákem, a také se trochu ovsa přimíchá.

Rok. Dobrá!

Lípa. Hahaha! (Ovívá se šátkem.)

Rok. (klepe mu na rameno). Všecko víme, jsme zpropadený chlapík! hahaha! Ale ještě něco: kolik hus přijde na jednoho housera?

Lípa. Čtyry.

Rok. Dobrá; husám také rozumíme. Teď si můžeme mou schovanku vzít. Zapíme to! (Nalévá.) Vivat oeconomia!

Lípa (přiťukne). Vivat! (Vypije a začíná vrávorat.) I bodejž — já dostávám závrať. (Drží se stolu.) Smím tedy doufat?

Rok. Všecko.

Lípa. Všecko? O Bože! Míno! (Radostí skoro pláče.) To je štěstí! to je štěstí!

Rok. (stranou). On se tím štěstím ještě zalkne.

Lípa (vezme sklenici do ruky). Pane direktore — na mou čest! zlatý mužíček — buďte zdráv! Ať je všecko zdrávo! (Vypije, potom si odfukuje.) Uf — to je horko! (Rozvazuje si kravatku, až mu spadne). Ah, to chladí — ah!

Rok. Neostýchejme se — dolů s kabátem! (Stáhne mu kabát.)

Lípa (nechá se bezděky svléci, potácí se k sesli a zůstane na ní sedět).

Výstup 8.

Kovanský. Více hostů. Předešlí.

(Mezi nastávající scénou přicházejí hosté z lepšího stavu rozličnou stranou a usedají v pozadí ke stolům. Sklepníci obsluhují.)

Kov. (rychle přijde, k Rokosovi). Již přicházejí.

Rok. (okáže na Lípu). Nu, podívej se — toho jsem přistrojil, co? Není to nejkrásnější kostym pro kandidáta manželského stavu?

Kov. Bravissimo! To bude oučinkovat. Ale teď zmiz!

Rok. Inspektora statků hodím za plot a zjevím se ve vlastní slávě. (Ustoupí rychle za loubí.)

Kov. (třese Lípou). Pane Lípo! pane Lípo!

Lípa (slabě oči pozvedaje). Co — co je?

Kov. Vstaňte — seberte se.

Lípa. Sebrali jsme se — zkouška vypadla cum eminentia — direktor statků je zlatý mužíček.

Kov. Paní z Hvězdolesků přichází s vaší nevěstou.

Lípa (vstávaje vrávorá). S nevěstou — kde je nevěsta? (Trochu se pamatuje.) Seber se — jenom okamžení — trochu vody!

Kov. Již jsou tady. (Jde přicházejícím v oustrety.)

Výstup 9.

Paní z Hvězdolesků. Mína. Pán z Mladonic. Předešlí.

Mlad. (čistě ustrojený muž, přivádí paní z Hvězdolesků pod paží). Tady, zdá se, bude hodně živo.

Kov. Milostpaní —

Paní z Hv. Nu, neviděl jste pana Lípu?

Kov. Ba viděl, ale k mému ustrnutí — tu se podívejte!

Lípa (spatří příchozí). Ah — milostpaní — slečno Míno — (Jde k nim.)

P. z Hv.
Mína. } (zhrozí se ho a couvají).
Mlad.

P. z Hv. Pane Lípo!

Mína. Hynku!

Mlad. Jakže? Tento — že je pan Lípa?

Lípa. Prosím — prosím o ručinku — (Sahá po ruce Míny, ale sahá jen mimo.)

Mína (s výčitkou). Hynku!

P. z Hv. (přísně). Pane Lípo, v jakém stavu nacházíme vás tady?

Lípa. V stavu? (Pohlíží na sebe, zpozoruje, že je bez kabátu, a lekne se). Ty můj Bože — kde pak je můj frak? Někdo mi frak ukradl! (Hledá kolem, ale nic nenajde.)

Mlad. Aj, milostpaní, je to onen solidní mladý muž, ten vzor pořádného života?

P. z Hv. Takto vidím jej dnes ponejprv.

Mlad. A já mám na dnešku dost! (K Lípovi.) Váš pohled vzbuzuje ošklivost; vzdalte se, dejte se vést domů.

Lípa (zaražen). Co pak chcete vy? Kdo jste?

Mlad. Ředitel statků, z Mladonic.

Lípa. Vy? leda nějaký blázen!

Mlad. Jakže?

Lípa. Ředitel statků je můj přítel — všecko je ujednáno, služba, nevěsta — kde pak vězí? (Ohlíží se.)

*

Výstup 10.

Rokos. Předešlí.

Rok. (ve své původní podobě, jen zúmyslně ještě trochu zpustlejší). **Tu jsem, bratříčku!**

P. z Hv. (zkřikne, potácí se jakoby měla omdlít).

Kov.
Mlad. } Milostpaní! (Přiskočí k ní a ji podporují).

Mína. Matinko!

Rok. Co se stalo? (Přiblíží se k paní z Hvězdolesků, pohlédne jí do tváře a překvapen sebou trhne; hlasem přidušeným.) **Rozálie — moje bývalá milenka!** (Dojmem překvapen stojí, ani sebou nehýbaje.)

P. z Hv. (zotavuje se). **Domů — domů!**

Mlad. **Pojďte, kočár čeká.** (Odvádí ji.)

Kov. (mezi Mínou a Lípou). **Slečno, nezabývejte se s tím opilcem!** (Kývá na sklepníka.) **Jene, fiakra na můj oučet; dovezte jej domů.** (Nabízí ruku Míně.) **Budu tak šťasten, abych vás vedl ke kočáru?**

Mína. **Bože, s jakou nadějí jsem přijela — a nyní po všem veta!**

Kov. **Pospěšme, milostmatka sedá již v ekvipáži.** (Odvede ji.)

Lípa. **Slečno — nevěsto!**

Sklep. **Pojďte, není vám dobře!** (Dva jej vezmou pod paží a odvedou.)

Rok. (protrhne se z myšlenek). **Co se to se mnou dělo? Všecko se ve mně převrátilo — minulost přišla na místo přítomnosti. Ona — ona zase tady — jakožto vdova, tedy bez úvazku? Ah, co chtějí ty hloupé myšlenky? Že je opět**

svobodna, mohlo by mě jenom tenkráte těšit, kdyby se podobala ještě obrazu, kterýž jsem (na srdce) tuto zachoval — ale teď není k poznání.

Výstup 11.

Kovanský. Rokos.

Kov. Tys vyvedl kus mistrovský! Pojď, vypijeme na to láhev šampaňského.

Rok. Ano — píme! Přichází na mne zbabělá citlivůstka — tu musím utopit, anebo zas něco veselého vyvest, abych našel opět rozum.

Kov. O, budeme pít i veselé kousky vyvádět.

Výstup 12.

Konrád. Předešlí.

Kon. (přiběhne, sotva dýchaje). Rokose! — Ah, pan baron je zde také?

Rok. Co se děje?

Kon. (ke Kovanskému). Vy jste mě poslal domů, abych Lizinku potěšil —

Kov. Nu ano!

Kon. Já jsem tam skoro letěl — ale když tam přiletím, tu vidím, že dělá mistr přípravy k zasnoubení. Lizinka arci plakala, musela se ale přece vystrojit, a otec říkal, že přijede pro ně kočár —

Kov. (směje se). To může dlouho čekat.

Kon. Z nedočkavosti byl mistr celý posedlý, a když nepřijel kočár, vzal si dvě bryčky, a nyní sem jede se všemi strýčky a tetami.

Kov. (lekne se). Sem?

Kon. Já jsem běžel pěšinkou — ale oni budou zde co nevidět.

Kov. Totě hrůza! To bude nový škandál!

Rok. Nezbývá nic jiného nežli že se musí držet zasnoubení.

Kon. Jakže? a to povídáš ty?

Rok. Já. Jedno zasnoubení jsem překazil— druhé musím vyvest.

Kon. Rokose, nepřiprav mě o rozum!

Rok. Ale co máš tak proti tomu, že se tu má tvoje zasnoubení s Lizinkou slavit?

Kon. Není možná! — Pro živé rány, tamto už přicházejí!

Rok. Ano, to jsou oni — na korábu, jako druhdy archa Noe, hahaha!

Kov. Teď je čas, abych zmizel. (Chce odejít.)

Rok. Stůj! Mně se musí nechat komando, nikdo nesmí dříve zmizet, dokud nedám znamení. (Kovanskému.) Ty zde zůstaneš, (Konrádovi) a ty zmizíš.

Kon. Já zmizet?

Rok. Tamhle za loubí. Zmiz, anebo začne hrom bít.

Kon. Ve jmenu Páně, já udělám všecko.

Rok. (Kovanskému). Ty mluv co možná nejméně a ke všemu přisvědčuj.

Výstup 13.

Vzadu za plotem přijíždějí bryčky (kde se to na divadle dělat nechá), na nich sedí: *Vobrouček*, *Lizinka*, *Terezka*, přátelé a družičky, všickni vystrojeni s velikými kytkami. *Předešlí.*

Vob. (na voze povstane). Kde je ten baron? Neviděl tu nikdo barona?

Rok. (běží k vozu). Tady, tady jsme, a čekáme na vás toužebně — jen slízejte. (Všem při slézání pomahá, a mezi tím co Vobrouček s Kovanským se obírá, promluví rychle několik slov s Lizinkou a okazuje přitom na loubí.)

Vob. (zahlídnuv Kovanského kvapem k němu běží). Ah, tu ho máme! Barone — ďáblový barone! Co vám jen honem udělám? Na mou otcovskou parolu, kdybych neměl starost, aby moje dcera celého muže dostala, roztrhal bych vás nyní na kusy!

Kov. Ale co pak to zas máte?

Vob. Tam se podívejte — bryčky mám! Baronův tchán, baronova nevěsta na bryčkách! Barone, vaši praotcové musejí se v hrobě obracet, až z toho závrať dostanou. Kde zůstala ekvipáž?

Kov. (v nesnázi). Ta je —

Rok. (rychle předstoupí). Pane z Vobroučku — račte si nechat povědít —

Vob. Co chete vy tady? (Kovanskému.) Jak přicházíte vy k tomu darebovi?

Rok. Pan baron mě poznal a uznal za svého bývalého přítele, i udělal mě svým tajemníkem — osobním sekretářem.

Vob. Vás? No, to je v dobrých rukou.

Rok. To je, a proto vám radím, obraťte se nyní se vším ke mně, a dobře se vám povede.

Vob. Ale špatně pojede — jako prvé na bryčkách. Já se mohl roztřást a duše byla by mi málem vyletěla. Mluv tedy, sekretáři! kde zůstala ekvipáž?

Rok. Již bylo zapřažíno, ale jen si pomyslete, pane z Vobroučku — tu dostal pan baron psaní od pana strejčka, prezidenta barona Ko-

vanského — my jsme mu totiž hned včera oznámili, že si chceme vaši dceru vzít.

Vob. A dnes již odpověděl?

Rok. Ovšem. Prezidenti odbývají rádi všecko zčerstva.

Vob. A co píše? Snad nemá něco proti spojení našich familijí?

Rok. Právě naopak, má z toho ukrutnou radost; už je také na cestě, aby vzácného pana mistra Vobroučka osobně poznal — těší prej se jako blázen.

Vob. Prosím, prosím — to já také; ale posud nevím, kde je ekvipáž.

Rok. Na poslední štaci zlomilo se mu kolo — tu jsme tedy museli ekvipáž pro něj poslat.

Vob. (umírněn). No, to si nechám ještě líbit, (k baronovi) a také vám ty bryčky odpustím. Prezident, to bude jako iluminace našeho zasnoubení.

Rok. On chce ale ještě před zasnoubením držet s vámi konferenci stran svatební smlouvy.

Vob. Konferenci? s prezidentem? Jsme velice potěšeni.

Rok. Ale zde pod širou oblohou, mezi tím hlukem nenechá se to udělat —

Vob. Půjdeme do pokoje; v hostinci je jich dost.

Rok. Tedy tam zatím všechno přichystejte.

Vob. Kdo pak ale obstará tady naši slavnost.

Rok. O to já se postarám, jen mi tu dejte před služebným personálem a před svými příbuznými řádné plnomocenství.

Vob. To se stane! He, sklepníci — a oudové naší rodiny — pojďte sem!

Sklep. Ráčíte poroučet?

Vob. Pro mne nejkrásnější pokoj v prvním poschodí.

Sklep. Hned! (Chce odejít.)

Vob. Stůj! Prvním poschodím není ještě všecko odbyto. Zde na pozemí musí se odbývati slavnost, zasnoubení uchystat, a tu se bude všecko dělat — slyšte všickni! — podle udání tohoto našeho plnomocníka. (Okáže na Rokosa.)

Sklep. Račte poroučet!

Vob. Elisabeto! přikroč blíže!

Liz. Co poroučíte, tatínku?

Vob. Ptám se tě ještě jednou: necháš se dobrovolně zasnoubit? nepočneš nějaké interpellace — aby nepovstaly mezi námi nějaké difference?

Liz. Všecko učiním, cokoliv tento pán nařídí. (Okáže na Rokosa.)

Vob. Bon! (Políbí ji na čelo.) Tak jsi moje *cher enfant!* Chovej se nóbl, a pamatuj, že budeš prezidentovou niéskou! (Ku Kovanskému.) Jděme ku konferenci, pane barone! (Odchází, pyšně se nadýmaje.)

Rok. (mluví potichu s Kovanským).

Vob. (mezi dveřmi). Zpropadený barone, bude-li pak to?

Kov. Jsem k službám! (Odejde do hostince.)

Výstup 14.

Sbor hudebníků usadí se vzadu na tribuně. *Předešlí.*

Rok. Nyní počne moje dílo! (K hostům, v pozadí sedícím.) Moji pánové a dámy! bude-li se líbit, míti účastenství při měšťanské slavnosti, činím vám pozvání ve jmenu pana mistra Vobroučka. On tu chce zasnoubení své dcery slaviti.

Hosté. Ó přitom budeme rádi!

Rok. (k sklepníkovi). Sklepníku! Co se tu dnes vypije a sní, všecko jde na oučet pana Vobroučka. Především ale uklidíme tady stoly trochu na stranu, aby se mohlo tančit; — a vy páni muzikanti, zadělejte něco hezky od podlahy.

(Sklepníci uklízejí stoly.)

Výstup 15.

Kovanský z hostince. *Předešlí.*

Rok. (spěchá k němu). Nu, jakž je?

Kov. (též potichu). Já ho požádal, aby všechny články svatební smlouvy poznamenal, a on se zahrabal do té práce tak, že nepozoroval, když jsem odcházel a dvéře z venčí zavřel. Teď musím ale pryč! (Odchází.)

Rok. Dobrá — jen když je smlouva uzavřena. Teď jsme na suchu. S Bohem! (Hlasitě.) Vzácná společnosti! Při každém zasnoubení bývá hlavní věc ženich a nevěsta, to ráčíte snad vědět ze zkušenosti! a protož musím tyto dvě hlavní osoby představit. (Vezme Lizinku za ruku.) Nevěsta je tato — a ženich? hned ho uvidíme! Ženichu, zjev se!

Výstup 16.

Konrád. Předešlí.

Kon. (vykoukne za loubím). Mám?

Liz. Konráde! (Prostře ruce proti němu.)

Kon. Lizinko! (Spěchá k ní a obejme ji.)

Ter. Co pak to znamená?

Rok. Volejte všickni: Vivat pareček!

Ter. To nejde, to nejde! (Křičí.) Pane strejčku! Vobroučku! (Chce do hostince.)

Rok. (zastaví ji a položí jí ruku na ústa.) Stůj! Sklepníci, vyhoďte mi toho domácího draka! Mladí manželé pojednají si nový nábytek a nepotřebujou tu starou almaru! Pryč s ní!

Kon. Počkejte, tu vezmu já na sebe! (Sevře ji do náručí.) Ven s tebou, pramáti domu Vobroučkova! (Vyvádí ji.)

Ter. (brání se a křičí). Strejčku! mistře Vobroučku!

Rok. Muzikanti — forte! (Hudba začne hlučně, mezi tím odvádí Konrád Terezku.)

Kon. (se vrátí). Zlého ducha jsem zahnal.

Rok. A nyní do tance! ženich s nevěstou hezky napřed!

Kon., *Liz.*, *Hosté.* } (začnou tančit).

Rok. (tleská rukama). Brávo! Vivat ženich s nevěstou! ať je zdráv!

Hosté. Vivat!

Výstup 17.

Vobrouček. Předešlí.

Vob. (vyskytne se v okně v prvním poschodí). Co je to za povyk? (Zděšen.) Cože? Konrád s baronkou?

Rok. Ponížený služebník, pane Vobroučku! Všecko podle mého udání! (Zadrží Konráda i Lizinku v tanci a přivede je zrovna před okno.) Zde je páreček! Požehnejte je — máte k tomu to nejlepší místečko, neboť požehnání musí přijíti vždycky s hůry!

Vob. I tisíc láter hromů — no počkejte, až přijdu dolů. (Zmizí od okna.)

Rok. (ku sklepníkům). Ať mi nejde žádný nahoru! Tady zůstanete!

Vob. (zase u okna). Zrada! Já jsem zavřen! nemůžu z pokoje ven!

Rok. Tancujte! (Ku Konrádovi.) A vy tancujte ven až na bryčku! Hejsa, muzikanti, vesele!

Hosté (smějí se a začínají zase tančit).

Kon. (tančí ven ze zahrady, vyleze na bryčku a zůstane v ní stát, Lizinku drže v náručí).

Vob. (počíná si v okně jako posedlý). I tisíc milionů — hrom a peklo! (Hodí klobouk za Konrádem.) Přestaňte, nebo skočím dolů! (Vylézá nohou z okna a pořád přitom křičí.) Stráže! Stráže! Pomozte!

Výstup 18.

Lapák a drábové. Předešlí.

Rok. Dobře že přicházíte. Mistr Vobrouček se zbláznil a chce teď oknem vyskočit.

Lap. Pane na nebesích, toť se ho musíme zmocnit.

Rok. Ano, já vás dovedu nahoru, vy ho popadnete ze zadu a svážete ho. (Jde se stráží k hostinci, volá ale ještě na Konráda.) Teď ujížděj, honem! však on vás nedohoní. (Bryčka se pohne, hosté naň kývají rukama; všeobecně živé hnutí.)

(Opona spadne.)

Třetí jednání.

Prostranství v městečku; v pozadí brána, vedle ní strážnice. V popředí stranou kafírna, před ní pod plátěnou střechou několik stolků.

Výstup 1.

Rokos stojí v kafírně mezi dveřmi. ***Kovanský*** a ***Vobrouček*** přicházejí.

Rok. Jakže, Vobroučka již pustili? Na počátek se mu vyhnu. (Pozoruje scénu příští a uchyluje se jen, když tam Kovanský nebo Vobrouček náhodně pohlídnou.)

Kov. (jako rozhorlen). Totě hrůza!

Vob. Ano, hrůza hrůzoucí! Mne dát sebrat jako blázna!

Kov. Ale že vás městská stráž —

Vob. Vždyť myslila opravdu, že blázním. Já dělal arci mordiánský rámus, ale nic naplat — oni mě vlekli do špitálu, a tam myslili také opravdu, že blázním.

Kov. Není možná!

Vob. Že ne? Poslali pro dva pány od ouřadu — ti myslili také, že nemám všech pět pohromadě, a čím více jsem mluvil, tím víc také dotvrzovali, že jsem posedlý. Konečně — celé dvě hodiny jsem rozprávěl — podařilo se mi přece je

oblomit, aby věřili, že nejsem na mozek padlý; vrtěli sice pořád ještě hlavou, ale přece mě pustili. Jako vzteklý běžím domů — ale dcera tam není — Konrád tam není — živá duše tam není, abych si byl na ní žluč vylil.

Kov. Toť vypadá věru, jakoby vám byl dceru někdo ukrad!

Vob. O ne, milý barone, tak zle není; je to spíše taškářský kousek od toho darebáka Rokosa.

Kov. Vida, to má člověk z toho, když je outrpný. Já mu dám z pouhého milosrdenství malou službičku, a on se mi hned v prvním okamžení tak odmění, že mě o blahost života připraví; neboť po této příhodě — to nahlídnete sám —

Vob. (ouzkostně). Co — co myslíte?

Kov. Umluvený sňatek; když je taková příhoda — nedá se...

Vob. Všecko se dá! Moje dcera je nevinná — barone! pro živé rány, barone! nedělejte mne nešťastným — nedohánějte mne k mordu — nebo necháte-li mou dceru sedět, tedy ji roztrhnu jako herinka!

Kov. Ale co pak mohu já přitom? I kdybych odpustil, ona zde není. Prezident chtěl si ji dát představit, ale Bůh ví kde je.

Vob. Musíme ji hledat — musíme ji nalezt — vždyť ji potřebuju dnes také, a ona má jakožto nejmravnější děvče při slavnosti dělat figuru!

Kov. Je mi vás věru líto —

Vob. Nelitujte — raďte, pomozte mi k dítěti!

Kov. Tu nezbývá věru nic jiného než — aby se bezpeční lidé na všechny strany poslali.

Vob. Do všech konců světa! V některém koutě musí přece vězet.

Kov. Ale k tomu je potřeba peněz, mnoho peněz!

Vob. Co na tom? a kdyby to stálo tisíce!

Kov. Inu — s dvěma tisíci dalo by se arci již něco vyvest, ale v tom okamžení nemám tu sumu pohromadě —

Vob. Já ji mám — vezmu ji zatím z věna.

Kov. Chcete-li mi tu sumu svěřit —

Vob. S radostí! Pojďte semnou, barone, já vám dám co budete chtít — žádejte všecko, jenom ne svatební úpis nazpátek, neboť to mi věřte, třebas holka i utekla, stalo se to přece ve vší nevinnosti — vždyť se přesvědčíte — jen pojďte, pojďte! (Vezme Kovanského pod paží a odchází s ním.)

Rok. (vyjde z kafírny). Co jsem to zaslechl? Kovanský bere tolik peněz od Vobroučka, aby mu našel dceru, o nižto přece ví, že je malé půl hodiny odtud u příbuzné? To je mi podezřelé — a tak žertovné, že mi přechází všechen smích. (Zamyslí se.)

Výstup 2.

Lípa. Rokos.

Lípa (s bledou tváří, v jedné ruce balíček kněh a spisů, v druhé uzlík se šatstvem. Zemdlen dojde ku kafírně, tam věci své odloží, posadí se a volá slabým hlasem). Markér! Černou kávu!

Rok. (pohlédne naň, pro sebe). Toť je můj kandidát od včerejška, kterýž sice dobře obstál, ale přece propadl.

Lípa (v žalu svém zraky jen k zemi upíraje). Po všem je veta! po všem! Ty můj Bože, čím pak jsem zasloužil tak nevýslovné neštěstí?

Rok. Jakže? on pláče? U člověka, jemužto se nepovedl chytrý plán, rozlévá se jenom žluč do žaludku, ale ne slza po tvářích.

Lípa (pohlédne v dálí a vzchopí se). Bože! co to vidím! Ona sem přichází? Mám zůstati? Skoro se stydím — a přece, ještě jednou ji viděť, s ní mluvit — nemohu si to odepřít.

Rok. (pro sebe). Ta rozprávka musí mi celou věc vysvětlit. (Zajde do kafírny a tam poslouchá.)

Výstup 3.

Mina se svou panskou. *Lípa.*

Mina (v elegantním oděvu ranním, rychle přichází; Lípu zahlídnouc, pro sebe). Chvála Bohu, ještě je tady. (K panské.) Bětuško, počkej na mne u kostela; já tu jenom něco obstarám. (Panská odejde.)

Mina (přistoupí k Lípovi, tónem politování i jemné výčitky). Hynku!

Lípa. Ach milost-slečno — poctíváte mě ještě slovem?

Mina. Od našeho starého lokaje zvěděla jsem dnes ráno, že jste z našeho domu odešel. Řekl mi také, že jste šel k nové bráně, a že tu chcete čekat na vozy, kteréž jezdívají do Dubravic.

Lípa. Ano, pojedu k své staré matce.

Mina. Jest tedy přece pravda, co baron včera o vás povídal?

Lípa. Baron? Což by mohl věděť?

Mina. Že vás často ve společnosti hejřivých nedbalců a — v takovém stavu viděl.

Lípa. Hanebný utrhač! A vaše paní matka — a vy — vy jste tomu věřila?

Mína. Kdybych to byla věřila, nestála bych tady — nebyla bych pod záminkou, že jdu navštívit nemocnou přítelkyni, za vámi spěchala, abych mohla s vámi ještě jednou mluviti.

Lípa. Tedy jste tomu utrhactví nevěřila? To je pro mne ještě útěcha.

Mína. Ale probůh! jaký to zlý duch vjel do vás včera?

Lípa. Ach Bože, moje radost, to štěstí — a potom ten direktor statků se svým zkoušením, při němžto jsem musel silné víno pít —

Mína. S mým poručníkem?

Lípa. Ano.

Mína. Ten přišel teprv s námi!

Lípa. Ne, ne — on tu byl již dříve.

Mína. Již dříve? Hynku, tedy jste obětí hanebné lsti — a ta pochází od barona Kovanského!

Lípa. Od barona? A jakou měl by příčinu?

Mína. Tedy vězte — že ještě včera o mou ruku požádal.

Lípa. Cože pravíte?

Mína. Můj poručník také přivolil —

Lípa. A matka?

Mína. Ona teď sama sobě nedůvěřuje, aby mohla muže zkoušet, jemuž by mou ruku dala — a zůstavila všecko právo mému poručníkovi.

Lípa. O ty můj Bože! pak je veta po všem. Já jsem nešťastný, a učinil jsem také vás nešťastnou! To nepřečkám — mějte se dobře! (Chce odejít.)

Mína. Hynku, pro živého Boha, co chcete počíti?

Lípa. Počíti? Nic — ale vše ukončiti. (Spěchá ku bráně.)

Výstup 4.

Rokos. Předešlí.

Rok. (vystoupil již dříve z kafírny a projevoval svůj hněv nad vlastním omylem, i vstoupí teď rychle mezi ně). Nic neukončíte! Teď vaše štěstí teprv začne.

Lípa. Pane, kdo jste?

Mína. Nebesa, toť je onen muž, jehožto pohled matku mou tak náhle poděsil. Kdo jste?

Rok. Kousek Rybrcoula — děsivý, škádlivý, oblažující duch — jakž je právě potřeba. Vás ale udělám šťastnými. Podejte mi ruce.

Lípa (váhaje). Nepochopuju — já vás neznám.

Rok. Že ne? (Hlasem jako ředitel statků). Že neznáme? a mou schovanku chceme si vzít? co?

Lípa. Ha, to je on! (Popadne jej za prsa.) Nech se uškrtit, bídníku! podvodníku! najatý bandito! darebáku!

Rok. Prosím, je to všecko pro mne, anebo mám dát něco nazpátek? Ale jen s chutí do toho; dnes můžete nadávat jak chcete, já vám odpustím, mě těší vnitřní hlas, a ten mi nadává jenom oslů; neboť včera to bylo za mého živobytí ponejprv, že jsem se nechal od takového mrzáka podvest, jako je pan Kovanský.

Lípa. Vy se tedy přiznáváte, že jste v tom hanebném spiknutí?

Rok. Celé přadeno držím v rukou, ale mohu je také přetrhnout. Vy mi ještě jaksi nevěříte? No, hněvat se proto nemohu, ale podívejte se mi vy do očí, slečno Míno — vypadá tak ničema?

Mína. Ne, z vašich očí hledí poctivost.

Rok. (k Lípovi). Tu to slyšíte.

Lípa. Ale co se může nyní stát?

Rok. Z vaší strany nic, nežli abyste tu počkal; a vy, slečinko, vyproste si v té svatební záležitosti jenom dnešek na rozmyšlenou.

Mina. Jenom dnešek?

Rok. Ano, „neb dnes ještě o mně uslyšíte, a své slunce vzejít uvidíte!“ povídá Rybrcoul.

Mina. Ty můj Bože, tamto přichází Kovanský — mne tu nesmí nalezt! S Bohem, Hynku! A vy, jestli naši důvěru nezklamáte, spolehejte na mé nekončené díky! (Odkvapí.)

Rok. Věru, on sem přichází. (K Lípovi.) Zmizte!

Lípa. Ale kam?

Rok. (strká mu balíček a uzlík). Vezmete si pokoj někde v hostinci — u zlaté podkovy, abych vás našel.

Lípa. Učiním co myslíte — neboť nemám beztoho nic ke ztracení. (Odejde.)

Rok. (samoten). Již se blíží — toho si musím zvláštním způsobem navlíknout! Nyní budu (dá si klobouk na stranu) Abelínem, až mi všechny svoje dýky svěří — i s tou, kterouž mu potom do žeber vrazím. (Posadí se ke stolu.) He, markér! Skleničku švindy!

Výstup 5.

Kovanský. Rokos.

Kov. (nevšímaje si Rokosa, chce přejít divadlo).

Rok. (volaje naň). He, Kovanský!

Kov. Ha, tys tady? Právě dobře, jako na zavolání!

Rok. To pravím o tobě také; nebo když sedí člověk už dvě hodiny v kafírně, a nemá krejcaru v kapse, to si můžeš myslit, jak se mu stýská po příteli.

*

Kov. Jakže? Ty si nemůžeš ani snídaní zaplatit? Ubožáku! Samou radostí nad naším shledáním neptal jsem se tě ani, jak se máš, a tys —

Rok. Jak říkáme: na psu! Jsem ale někdy už tak rabiátní, že bych se na veřejné ulici komunistům do řemesla pletl, po česku: krad, kdyby mi dal někdo na zpropitnou.

Kov. Pomalu! Tak daleko to s tebou nepřijde. Já ti pomohu — jakos ty mně včera pomohl.

Rok. Hrou?

Kov. (vytáhl tobolku a vyndá banknotu). To ne — ale honorárem za hru.

Rok. Jakže — stotku?

Kov. Jsi tedy v mém engagement spokojen?

Rok. Ó tuze, velice! Ale jen ať mám co dělat.

Kov. Budeš mít co dělat; skládám právě nový kus.

Rok. Cože? Teprva včera hráli jsme tvou komedii, a již máš opět nový kus? To je pamětihodná plodnost. A dostanu zas úlohu?

Kov. Toť se rozumí. Poslechni. Náš obapolný prospěch požaduje důvěru. (Přisedá blíže.) Já potřebuju ujce.

Rok. Ty? Vždyť prej nějakého máš — prezidenta?

Kov. Právě toho potřebuju — a ty máš ním být.

Rok. Tedy ujec prezident, baron Kovanský neexistuje?

Kov. Prezident baron Kovanský existuje ovšem, a sice v hlavním městě; jenom je přitom ta malá mrzutost, že nemá tu čest, aby byl můj příbuzný.

Rok. Ó, to mu bude asi líto!

Kov. Ale co na tom? Já použil náhodné podobnosti našich jmen, vydal se tady za jeho sy-

novce i dědice, a žil jsem na konto příštího dědictví až posud hezky pohodlně.

Rok. Na konto dědictví? jak to?

Kov. No, to si můžeš přece pomyslit, že se mi naskytlo dost milosrdných lichvářů, kteří půjčili prezidentovu synovci tolik peněz, aby mohl jako baron živ být.

Rok. Kovanský — všechen rešpekt před tebou! Ty jsi důmyslná hlavička! Ale poslechni, také prezidenti umírají; a když tvůj domnělý ujec zemře a ty nic nezdědíš?

Kov. Proto musím doby života jeho tak použit, abych dědictví jeho nepotřeboval. Jestli pak se vmyslíš do charakteru takového prezidenta?

Rok. (po krátkém zamyšlení, mezi nímžto na něm pozorovati, že plán jeho dozrál). Ty se podivíš, jaký konec vyvedu, překvapí tě to! Objednej mi jenom oděv, černý frak, nějakou pentličku a tak dále — a potom uváděj mi jednoho po druhém. Ale stůj — kde pak budu jako prezident rezidenci držet?

Kov. Požádám o to paní z Hvězdolesků; ona si to bude pokládati za štěstí, když bude moct mému ujci na několik dní své nejkrásnější pokoje postoupit.

Rok. (tou myšlénkou ještě živěji dojat). Ano, ano, u paní z Hvězdolesků, to bude nejlíp, tam se to bude hrát famósně. Já jsem tou nastávající úlohou již uměleckým duchem roznícen — ve všech žilách nadšen — honem tedy do toho. Zamilovanému párečku všechny obtíže z cesty uklidit, toť musí každého poctivého chlapíka rozpálit, jmenovitě kde se jedná o takového přítele jako jsi ty. Gaudeamus igitur!

Kov. (zpívaje též). Juvenes dum sumus! (Pod paží se vedouce odcházejí.)

Proměna.

Salon s pěkným nářadím; dvéře uprostřed i po stranách.

Výstup 6.

Pan z Mladonic. Paní z Hvězdolesků. Sloužící.

Mlad. (v oděvu pocestném, k sloužícímu, kterýž nese vak). Jen všecko dolů do kočáru a kočí ať se přichystá, že přijdu hned.

Slouž. (odejde).

P. z Hv. Že nás ale již opustíte! tak záhy!

Mlad. Služba moje nepřipouští žádné dlouhé vzdálení. Ostatně víte, oč se nyní jedná. Bude-li chtít pan prezident existenci svého synovce pojistit, tedy bude pan baron slušná partie, a můžete činit přípravy k zasnoubení, k němužto zase přijedu.

Výstup 7.

Kovanský. Předešlí.

Mlad. Ah, dobrého zdraví, milý barone!

Kov. (pokloní se před panem z Mladonic a líbá paní z Hvězdolesků ruku). Milostpaní — ach, že nemohu ještě drahá paní tchyně říci!

Mlad. Všecko bude, všecko!

P. z Hv. To víte, pane barone, že vám nedělám žádných obtíží; jedná se jen o to, aby moje dcera svolila.

Mlad. Ta se poddá; vždyť je už tak daleko, že si jenom dnešek na rozmyšlenou vyprosila.

Kov. (potěšen). Je-li možná? Ale co to znamená, pane z Mladonic? Nyní teprva pozoruju, že jste na cestu připraven! Což pak chcete zase odjet?

Mlad. Musím, milý barone, musím!

Kov. (pro sebe). Tím líp! (Nahlas.) To je mi věru líto —

Mlad. (tiskne ruku paní z Hvězdolesků). Tedy — na brzké shledání, milá přítelkyně! — Milý barone, mnoho štěstí k vašemu sňatku! Mezi tím oznamte svému ujci, panu prezidentovi, mou hlubokou úctu. Adieu! (Odchází prostředkem.)

P. z Hv. (chce jej vyprovázet).

Mlad. (ji zadržuje). Prosím, prosím — jako by se stalo. (Odejde.)

Kov. (provázel jej až ke dveřím, nyní se vrátí). Milostpaní, děkuju již napřed ve jmenu svého ujce, že jej tak laskavě pohostinsku přijmete.

P. z Hv. Příchodem jeho cítím se potěšena. Právě tyto pokoje dala jsem pro Jeho Excellenci uchystat. Bude však po cestě unaven, vzdálím se tedy. Račte mi laskavě dáti vědomost, až budu moci vašeho ujce uvítati. (Pokloní se a odejde.)

Kov. (samoten). Výborně! Fortuna mi přeje. Starý direktor statků, od něhožto se přísnějšího zkoušení všech okolností nejvíce obávati bylo, již odejel; slabá ženská nechá si snadněji zraky zastřít. Vobrouček čeká již v hostinci, věřitel v kafírně — za hodinu musí být všecko v pořádku, všecko! — Ah, již jede kočár! (U okna.) Ano, to je ten samý, který jsem objednal pro nově pečeného prezidenta; již vylízá — hahaha! jak vypadá! Je to přece zlořečený chlap! — Lokajové se okolo něho shrnuli — teď musím také já komedii hrát.

Výstup 8.

Rokos. Sloužící. Předešlí.

Dva slouž. (otevrou kvapem dvéře a volají). Jeho Excellencí, pan prezident.

Kov. (radostně). Již tady? Kde — kde? O rychle vstříc! (Kvapí k prostředku.)

Rok. (maje vlasy jako sníh, celý černý šat, hvězdu na prsou, vstoupí důstojně).

Kov. Můj velectěný ujče!

Rok. Mon neveu! (Nastrkuje mu ruku k políbení.)

Kov. (políbí mu ruku). Můj otcovský příznivče! kde naleznu slov, abych se vám poděkoval!

Rok. Embrassez moi, mon fils! (Přitiskne jej k srdci.)

Kov. O můj drahý ujče! Cesta vás bezpochyby unavila?

Rok. Oui, oui. (Podpíraje se o ruku Kovanského, jde k pohovce a posadí se. Sloužícím dává rukou znamení, aby se vzdálili.) Laissez moi seul!

Kov. (k sloužícím). Excellenc pán žádá býti o samotě.

Slouž. (poklonì se a odejdou).

Rok. (vesele poskočí, svým obyčejným hlasem). No, co tomu říkáš? půjde to?

Kov. Excellentně — jako pravá Excellenc! Vypadáš tak výborně, že není možná tvé zakuklení poznat.

Rok. (s důrazem). Počkej, teprva uvidíš, že jsem k nepoznání zakuklen.

Kov. Mám domácí paní tvůj příchod oznámit?

Rok. To můžeš udělat, ale dřív ji sem nepřiváděj, dokud nebudu hotov s ostatními audiencemi.

Kov. Jen aby všecko šťastně vypadlo!

Rok. Nestarej se! Až bude ale po všem a tak skončeno, jak si přeju, to bude potom gaudium, že bude celé město o tom rozprávět. Hejchuchu! (Chce si vesele poskočit, an se dvéře otevřou, tu se rychle zas narovná a obrátí hlavu po vstupujícím), Comment?

Slouž. Excellencí! Jistý pan Poberta prosí o milost, aby byl předpuštěn.

Kov. (ztícha k Rokosovi). To je lichvář.

Rok. (k sloužícímu). Může vstoupit.

Slouž. (odejde).

Kov. Já zatím odejdu a zdržím starého Vobroučka tak dlouho, až tu budeš s tím prohnaným lichvářem hotov. Máš-li pak ty peníze u sebe?

Rok. Nestarej se, nech mě jen s ním o samotě.

Kov. To udělám, a zmizím tuhle stranou, abych mu nevběhl do klepet. (Po straně odejde.)

Rok. Lichvářovi hodně zatopit, opařit ho a pírka mu vyškubávat, jedno po druhém — po té rozkoši jsem už dávno toužil. (Postoupí panským způsobem ke stolu.)

Výstup 9.

Poberta. Rokos.

Pob. (otevře prostřední dvéře do polou a tam se plazivě několikráte pokloní, aniž si troufá vejíti).

Rok. (kyne mu rukou, aby se přiblížil).

Pob. (přiblíží se skoro až k zemi sehnutý a povzdálí se opět zastaví).

Rok. (založí ruce, přikročí k němu a pronikavě naň pohlíží).

Pob. (ouzkostí se chvěje). Bože, ten člověk má oči! jako by mě chtěl propálit!

Rok. (zostra). Vy jste Poberta? Slyšelí jsme již o vás. Co vás k nám přivádí?

Pob. Vaše milost excellencí ráčí mít synovce, pana barona — on mě sem objednal — protože mám od pana barona malou směnku — on povídal —

Rok. Že bude ujec zase takový blázen, aby za něj zaplatil? Ani zblo! ani halíře! Ujec o tom neví — konec takovému ujcování!

Pob. (lekne se). Co — co že? Vaše milost pan excellenc nezaplatí? opravdu nezaplatí? — To je mi líto! On je přece šaramantní, hodný pán — pan baron — krev bych dal za něj — ale nemůže-li platit, dám ho zavřít.

Rok. Zbytečná věc. Já dám toho lehkomyslného marnotratu, tu poškvrnu naší rodiny, sám na několik let zavřít — aby se naučil šetřit. Na pevnosti bude mít dobrou školu.

Pob. (zděšen). Na pevnosti? na takové, co má ty tlusté zdě? Tam by ráčila vaše milost pan excellenc zavřít pana barona? To je žert! Vždyť je přece příbuzná krev!

Rok. Konec všemu! Žádné příbuzenství — já ho vydědím!

Pob. (u smrtné ouzkosti). Milostpane excellenc — to neuděláte! Nechcete-li platit z lásky k němu, mějte smilování se mnou — jsem chudobný otec — žena mi umřela před pěti lety — zanechala mi šest dětí — nejmenšímu červíčku je teprva půl druhého léta — ony hladem umírají — chtějí chleba —

Rok. Tak? Hladové děti — a půjčujete peníze?

Pob. Těžce uloženou maličkost — půjčil jsem ji panu baronovi z pouhého milosrdenství.

Rok. (přísně, rukou na dvéře ukazuje). Ven!

Pob. Milostpane excellenc! K čemu ráčíte dělat takový rámus? Vždyť se to nechá vyjednat v dobrotě a se vší laskavostí — já se smluvím —

Rok. Jediné slovo, ale přitom zůstane — tisíc zlatých na to obětuju. (Vytáhne tobolku, vyndá z ní bankovky a položí je na stůl.) Tu je tisíc zlatých — berte!

Pob. Ještě malou diškreci —

Rok. Ven — anebo vás dám vyhodit. (Sahá po zvonečku.)

Pob. Nechte pak stát ten zvoneček; nač by pan excellenc hned šturmoval, vždyť jsem dobrá duše, a že je mi pana barona líto, teďy — — ale přidejte alespoň pětku!

Rok. (sahá po zvonečku).

Pob. (polekán). Pane Bože — milostpan excellenc je prudký! No — tuhle — tu — (Podává mu papíry.)

Rok. (rychle po nich sáhne, pro sebe). Toho mám — první drak je přemožen. (Schová papíry.)

Pob. (vrhnul se na peníze a počítá bankovky třesoucíma se rukama).

Rok. Peníze máte — nyní z domu! Až je mi z vás nanic — ven, duše lichvářská!

Pob. Již jdu. Bylo mi zvláštním potěšením, že jsem měl tu čest — (Kloní se.)

Rok. Ze dveří, pijavko!

Pob. (dělaje pořád poklony, jde až ke dveřím, tam se zastaví). Kdyby snad milostpán excellenc jednou něco potřeboval —

Rok. (hněvivě dupne).

Pob. Poroučím se! (Uskočí.)

Rok. To je také jeden z oněch, kteří, když je dveřmi vyhodí, oknem zase přilezou.

Výstup 10.

Sloužící, potom *Vobrouček. Rokos.*

Slouž. (ohlašuje). Bednář Vobrouček.

Rok. Sem s ním!

Slouž. (otevře dvéře, pustí Vobroučka a odejde).

Vob. (přistoupí sklíčen, pokloní se). Servus, pane z prezidentů.

Rok. (jde mu vstříc, velmi přívětivě). Ah, tedy vy jste pan Vobrouček, o němžto mi synovec tolik dobrého psal a k vůli němužto jsem schválně sem přijel?

Vob. To máte pravý malér! Tak daleká cesta, a přijedete právě v tom okamžení, kde jsem celý teutam, — ze samé bolesti otcovské. Jistý Vojtěch Rokos — darebák z první klasy —

Rok. (zakašle).

Vob. Co pak je vám?

Rok. Nic, nic — jenom jsem něco spolknul.

Vob. (pro sebe). Divná věc! Prezident, a polyká!

Rok. Stran vaší dcery mohu vás upokojit —

Vob. Já se dříve neupokojím, dokud ji nebudu mít!

Rok. Mé slovo na to, že bude ještě dnes u slavnosti, tam ji spatříte. Jen aby můj synovec ještě nějaké skoky nedělal!

Vob. Nic mu nepomůže, vždyť to mám černé na bílém — tuhle, tu to mám. (Vyndá úpis.) Tu není žádná řeč o skokách.

Rok. Okažte pak, jak jste si to napsal? (Vezme papír od něho a čte.) Vida, vida — dobrý, právě platný slib manželský.

Vob. Ano, baron slibuje dobré manželství —

Rok. Na takový dokument musím také hned písemně své přivolení dáti.

Vob. Ah, to je chlapsky, to to bude ještě platnější.

Vob. Nezapomeňte ale, že je tento úpis pro vás velmi důležitý, dejte si tedy na něj dobrý pozor — aby vám jej nějaký chytroušek nevyloudil.

Vob. To by mohl někdo zkoušet!

Rok. Pod záminkou, že si ho přečte, strčil by ho mezi rozprávkou do kapsy. (Strčí úpis do kapsy.)

Vob. Ale toť bych musel být pravé motovidlo, kdybych se nechal tak napálit.

Rok. Při tom ustanovím také sumu, kterouž bude můj synovec ročně dostávat.

Vob. Jenom hodně vělkou sumu — neboť budoucně musí zaopatřit nejenom svou choť, paní baronku, nýbrž také tchána, a člověk by ani neuvěřil, co takový tchán koštuje.

Rok. (posadí se ke stolu). Posaďte se zatím, milý mistře!

Vob. Když dovolíte, nenechám se pobízet. (Posadí se na lenošku, pro sebe.) Roztomilý človíček, ten pan prezident.

Rok. (vyndavaje papíry od Poberty, pro sebe). Teď musím ty dýky ještě přiostřit. (Bere péro do ruky.)

Výstup 11.

Paní z Hvězdolesků. Kovanský. Předešlí.

Rok. (vstane, an paní z Hvězdolesků vejde, a schová zase papíry).

Kov. (zahlídnuv Vobroučka). Jakže, ten bednář je tu ještě?

P. z Hv. Excellencí neráčíte být o samotě — snad překážím.

Rok. Nikoli, moje milostivá! Hravá náhoda učinila mě hned v první hodině mého pomeškání prokurátorem dvou rodin.

Vob. Ta jedna rodina jsem já.

Rok. Tak jako vy, žádá také pan mistr Vobrouček odemne písemní vyjádření, a já mám ty požadované listiny již také pohotově. (Vytahuje opět papíry z kapsy.)

Kov. (pro sebe). Ďáble, co to zamejšlí? (Nahlas.) Milý ujče, toť nemá tak na pospěch.

Vob. To má tuze na pospěch — už aby to bylo!

Rok. (k Vobroučkovi). Vy přijměte tuto (podá mu papíry od Poberty obdržené) — a vy, moje milostivá, tuto (podá jí listinu od Vobroučka) — a s tímto vyjádřením budete oba spokojeni.

Vob. (čte, nevěří svým očím, vytírá si je, čte zase a t. d.)

P. z Hv. (otevře listinu).

Kov. (hodí po ní okem, zkřikne). Nebesa!

P. z Hv. Co to znamená? Pane barone — toť je upsání, že si vezmete dceru pana Vobroučka?

Vob. I bodejž do toho! Rozkaz k zabavení barona Kovanského?

Rok. (stojí uprostřed a bere šňupec ze zlaté piksly). Nu? Tuším že dostaly obě strany jasné vysvětlení.

P. z Hv. Barone — mluvte!

Kov. (leknutím a zmatkem stál jako bez sebe, nyní propukne a křičí). Zrada, podvod — on je podvodník!

Vob. Jakže — prezident?

P. z Hv. Váš ujec?

Kov. Ďábel je můj ujec, čert je prezident — tento není z toho nic, já vám ho okážu v pravé postavě! (Strhne Rokosovi vlásenku.) Což pak ho neznáte?

P. z Hv.
Vob. } Co to?

Rok. Abelino jest Flodorando!

P. z Hv. (jej pozná). Rokos! (Sklesne na sedadlo.)

Vob. Ten dareba!

Rok. Ano — dareba je tady na všechen způsob! Dle nabyté zkušenosti ale velmi snadno uhodnete, kdo z nás dvou ten vzácný titul spíše zasluhuje.

Kov. Hanebný podvodníče, počkej! to mi budeš pykat! Moje slovo má tu ještě nějakou platnost; teď poběhnu na radnici, přivedu stráž, a u vězení zapomeneš hrát na prezidenta! (Odběhne.)

Rok. (volá za ním). Ano — přiveďte stráž, tak řečený pane barone — budeme ji potřebovat!

Vob. Ale co pak začnu já se svou dcerou?

Rok. Počkejte zde, já jsem právě v proudu, abych několik blav narovnal; můžete také něco utržit. (Přistoupí k paní z Hvězdolesků a založí před ní ruce.)

P. z Hv. (kývá rukou, aby se vzdálil).

Rok. Abych odešel? Nebojte se, že přicházím jakožto duch z minulých časů — že vylézám z hrobu, s krvácejícím srdcem, jak to stává v románu.... nebojte se, já vám nebudu dělat žádné výčitky, k tomu jsme oba již trochu staří! (Stranou.) Seknout jsem ji trochu musel.

P. z Hv. (vstane, chladně). Co tu ještě chcete?

Rok. Jsem tu jakožto advokát člověka, nevinně odtud vyhozeného.

P. z Hv. Nemluvíte snad o panu Lípovi? Chcete se přimlouvati za člověka, jenžto již v tak

outlém věku ohavnému opilství se oddává? Ale arci, vždyť jste byl jeho bratříček.

Rok. To ne, já byl jeho mistr; proto jsem ho přivedl k oupadu. Dalo mi to ale dosti práce, nežli vypil několik sklenic silného vína; a kdyby byl pijákem ze řemesla, ani ty nebyly by mu uškodily.

Vob. Boží pravda — to známe.

Rok. Tu slyšíte úsudek znalcův! Po tomto důkazu žádám tedy o restituci in integrum — to jest, abyste navrátila práva ženichovi dcery své.

P. z Hv. Já nepochopuju, jak se tady opovažuje člověk —

Vob. Ano, já nevím také, proč se do našich familijí takový darebák plete? Co pak si to nemůžeme sami odbejt? Pojďte, paničko, popadneme ho a vyhodíme ze dveří.

Výstup 12.

Kovanský**, potom **Záhorský** a několik radních. **Sloužící. Předešlí.

Kov. (spěchaje napřed). Ah, zde je posavád. Já jsem potkal pana purkmistra a řekl jsem mu, že se ten tulák a dareba tady zdržuje; on šel právě s radními pány ku bráně, aby tam uvítali cizího umělce; ale sotva zaslechli mou novinu, již se hrnou za mnou — aby se toho nebezpečného tuláka zmocnili. Ha, již jsou tady!

Dva slouž. (otvírají dvéře).

Záh. (velmi starý muž, jde rychle k Rokosovi a hledí mu do očí). Ano, ano — on jest to!

Kov. Ten zločinec, ten podvodník?

P. z Hv. Je to pravda? Povězte, pane purkmistře, co provinil?

Záh. Před dvaceti lety oklamal celé město.

P. z Hv. Jak to?

Záh. Všickni lidé myslili, že je ničema, z něhož jaktěživo nic nebude.

Rok. Ale vás, můj ctěný pane purkmistře, nemohl jsem přece oklamat!

Záh. To ne, já poznal ve mladém, dovádivém větroplachu onen důvtip, kterýž tu musel svýma mohutnýma perutěma všude zavadit; já ho z našeho města vypověděl, dal jsem mu ale také výkaz na cestu —

Rok. Ano, psaní sochaři do Florence a tolik peněz, že jsem mohl tu cestu podstoupit. V cizině začal jsem život nový, učil se, pracoval jsem — a dnes se okáže, jsou-li ta léta, která jsem ztrávil mimo otčinu, léta ztracená!

(Venku zavzní hlahol trub a bubnů, na-to hlasité jásání lidu a volání:) Sláva! Vivat!

P. z Hv.
Kov. } Co to?

Záh. Račte, milostpaní, jenom na balkon vstoupiti, uvidíte na hlavní náměstí —

P. z Hv. (kvapí na balkon, pohlédne ven, pak s podivením se navrátí). Ha, právě odhalili pomník — je to krása, až ku podivu!

Výstup 13.

Peroutko, Kudrna, Zázvor a více měšťanů hrne se do pokoje, za nimi *Ližinka, Mína, Konrád* i *Lípa. Předešlí.*

Všickni. Tady prej je — kde je ten slavný umělec?

Záh. (k Lizince, kteráž nese věnec). Přistupte

blíže, milé dítě! — Naši měšťané chtějí vidět umělce, jenžto své první větší dílo obětoval otčině: tedy ozdobte (okáže na Rokosa) dle zásluhy tohoto!

Všickni (se diví). Jakže? Toho?

Vob. Toho? co pak může být umělec také darebou?

P. z Hv. Co to slyším? Vy byste —

Rok. Nuže, moje milostivá — smím se teď něčeho opovážit? (k Vobroučkovi) či vyhodíte mě ještě ze dveří?

Vob. Prosím — já nevím co mluvím.

Rok. Líbí-li se vám ono kamenné skupení tam dole, tedy vám ještě zde nahoře dvoje skupení vytvořím, kteréž tak snadno žádný umělec nevyvede! — Konráde! Hynku! na svá místa — a teď se obejměte!

Kon. (spěchá k Lizince).

Lipa (kvapí k Míně).

Rok. Máte proti tomu něco k namítání?

Kov. Teď bude nejlíp, když se uklidím!

P. z Hv. (přistoupí k dceři a žehná ji i jejího ženicha).

Rok. (k Vobroučkovi). Nu? a co vy?

Vob. Baron je tentam — budu tedy jen milujícím otcem! (Žehná páreček.)

Rok. Tak — nyní jest mé dílo skončeno. Mezi dvojím skupením lásky — (vstoupí s purkmistrem do prostřed) skupení přátelství a vděčnosti — jakožto allegorie k morálce: „Z lidí nedbalých může býti ještě něco řádného", a protož nezoufejme nad žádným člověkem, že je ztracen, dokud on sám nad sebou nezoufá a tak se neztratí!

Všickni. Sláva umělci!

(Opona spadne.)

Hraje si na vdanou.

Výjev žertovný v jednom jednání.

Žofie, mladá nevěsta.

Děj v Praze za našich dnů.

Pokoj u Žofie; vlevo toiletní stolek se zrcadlem, u něho fauteuil; na stole papír, ingoust a péro; vpravo okno, v pozadí chiffonier, uprostřed dvéře.

Žofie (vstoupí, když opona se zvedne, skvostně oblečena, klobouk v ruce, a hned na to vše odloží).

Nuže Bohu dík a chvála, těch tetiček mám dosti,
V tom spolku dojde děvče jen pomluvy a zlosti,
A pak to koketní francouzské štěbetání,
To věčné „mon Dieu!" toť věru k nevystání!
Co ubohé já děvče v tom spolku začít mám
S mým ryzým českým smyslem, an frančiny neznám?
Již dávno byla bych se domů odebrala
A tetám o bolení své hlavičky nalhala;
Však dlouhá chvíle jest, jak tam tak zde, tak všude,
Neb Karel celý den dnes ve špitále bude;
A já tu sedět mám a myslet na něj stále?
Toť trpké zkoušení, vždyť usnu nenadále! —
Ejhle, jaké to psaní zde? — bez adresy, ba otevřené? — Jsem věru dychtiva. (Čte.) **„Zasnoubení své dcery Julie s apatykářem panem Sojkou oznamují všem příbuzným a známým František Medák s chotí svou, rodiče." — Ne, to by se počestný člověk zbláznil! Taková ženská, taková Julie — s tím hrbatým nosem, s tím šilhavým zrakem, a ona se vdává. Hahaha! — Ne, to bych zrovna zlostí pukla, a co mne nejvíce mrzí, je *to*, že ona si pomyslí, že mne to mrzí! — Hm, já se zlobit? nevěděla bych věru proč. Přeju jí mnoho štěstí,**

neboť je ošklivá jako noc, a takovému stvoření se málo kdy poštěstí, aby pod čepec vklouzlo. A konečně apatykáře! můj Bože, kdo ví, zda-li to docela není pouze nějaký provisor? A kdyby i byl apatykář — můj ženich je *doktor*, a její pan apatykář musí tancovat, jak můj pan doktor v receptech píská! — Ach, když si pomyslím, že již v krátkém čase, snad již za půl léta i ze mne paní se stane a k tomu paní doktorka! Ne, té doby se již ani nedočkám! A což můj Karel, on by si mne již dávno byl vzal, kdyby nemusel, jak povídá, ještě hodnou praxi sobě zaopatřit. Ty můj milý Bože, co mužský všecko nepotřebuje, nežli na to nejdůležitější, totiž na ženění pomysliti může? To my ženské tolik nepotřebujeme, my jsme hned hotovy; od nás nežádají ani zkoušku ani prax. Však jednu věc, s níž titul „paní" spojen jest a po níž tisíce a opět tisíce svobodných děvčat tak hluboce vzdychají, jsem si již dávno koupila. (Jde k chiffonieru a vytáhne čepec, však tak, aby obecenstvo to nespatřilo.) Nyní mně to sice ještě k ničemu nepomůže, ale přece provívá jistá předtucha blaha dmoucí se ňadra milující dívky, a blazeoné, která již pod něj vklouzla! (Posadí si mžikem čepec na hlavu.) Ah, jaký to vyšší vzlet, jaké to povznešení ze strasti pozemské!

Věčný svátek nastal v duši té:
Paní tu stojí v důstojnosti své! —
A hned tu chvíli, jak se vdám,
Půl tuctu si jich objednám! —

Ach můj Bože, co jen toho nářadí zapotřebí bude! Zde ten chiffonier může zůstat — ba ne, sem přijde piano; bez piana to nejde, co pak by byli mladí manželé bez fantasie a bez — variace? Večer se usadím k pianu a zahraju panu manželi něco je-

mného, sladkého, blouznivého, ku příkladu arii z Kouzelného střelce: „A jestli mrak se zatemní“... ne, tu arii na žádný způsob, Lidunka tenkráte ještě nebyla vdána; aneb něco romantického, divokého: „Ký pozdní to jezdec větrem a tmou?“ — Ale něco jsem si ještě dobře nerozložila: jak se totiž k ostatním paním chovat mám? Hrdě? ne, to nesmí být, sice by všechny jako ve sboru křičely:

„I podívejte se jen na tu velkou dámu:
Pan doktor nemá peníze, však paní v hlavě slámu!“

Poníženě a jemně? To také nesmí být, tu by mě zase všechny litovaly:

„Ach ubohá ta paní, té se as špatně daří;
Když málo peněz jest, se ovšem málo vaří!
Vždyť jsme to věděly, že se notně napálila — nu Bůh jí pomoz, věru škoda té osobičky!“ ... Ale co mi do všech těchto řečí? Hlavní věc jest a zůstane, bych si přízeň a lásku svého manžela nejen vydobyla, ale také zachovala. Než jakým způsobem? Inu, to musím svým zevnějším i vnitřním vnadám, jimiž mne příroda obdařila, ponechat. Ale již není žádné pomoci! chtěj neb nechtěj musím tyto *nebeské* dary leckterým *pozemským* uměním ozdobit. Nemusíme to právě koketerií nazvat, nýbrž jenom nevyhnutelně potřebnou pomůckou. — Dnes ku příkladu byla jsem svéhlavá a plná vrtochů, později opět spanilá, očarující! Hlavní zásadou však zůstane, abych nikdy stejnou se nezdála a rozličným odporem panu manželi věčnou hádankou zůstala. Ano, v tom leží pravé to kouzlo! A pakli složil pan manžel sám takovou hádanku, dobře, ať ji také rozluští! — To by ovšem bylo dobře; ale dejme tomu, žeby jednoho dne pan manžel již nechtěl svou hádanku rozluštit? anebo

kdyby docela, na místě aby uzel rozvázal, jej docela jako Alexander přeťal? — Aj co, přihodí-li se jednou taková domácí rozmiška, tu zajisté bude *smíření* přerozkošným výjevem. Nu, zkusím to. Sedím ku příkladu u okna a čekám pana manžela k obědu. (Posadí se k oknu.) Hm, hm, dává dlouho na sebe čekat — je to věru neslušné, hned zpočátku oběd promeškat. — Již odbily dvě hodiny, a on ještě nepřichází... Ah, pan asesor Kutil — já ho pozdravím přívětivě, ano velmi přívětivě (vstane): „Služebnice, pane asesore, ponížená služebnice!" Nu to bylo přece přívětivě — ale co platno? ani má zevnější přívětivost, ani vnitřní zlost, všecko to nic nezpomůže, on posud nepřichází... Polívka je již studená — (patheticky) studená, jako jeho srdce!... I vem to ďas, ještě jednou se k oknu posadím (sedne si)... Ah! tu přichází pan manžel, již to i *zde* cítím, již vstoupil do kruhu bytosti mé! Teď nevím, mám-li zůstat sedět, anebo vstát? — Ne, ne, jen ne *sedět* zůstat! To slovo nemohu ani slyšet! Vstanu, abych svou rozčilenost zatajila!... Ah, tu jest! On začne: „Dobrý den, milé dítě!" Na to ani neodpovím. Teď si mne prohlídne a řekne: „Co je ti, milé dítě!" — „Mně? Nic... docela nic. Ty's nejspíše již po obědě?" — „O ne, jen malou snídaničku, u přítele Fialy." — „Nu arci, kdo tak roztomilého přítele má, který opět tak roztomilou manželku má..." Ne, ne, to nesmím říci, to nemůže vystát, on by se jistě rozhněval... Ale nic nedělá, jen hodně kuráže, pak hlavička jako má ledacos dokáže. „A co, již jsem to řekla." Teď pohlíží na mne s opovržením a zuřivě porazí sesli. „Prosím, prosím, neračte polámat sesle, to jsou *moje* sesle!" — „Ba ne, paničko, toť společné je nářadí! To samé právo

mám i já!“ — „Tak? To jsem nevěděla! Počkejme tedy!“ (Rozběhne se na jinou sesli a porazí ji.) Jestli mě miluje, zvedne ji... Ne? on mě nemiluje? on ji nechá ležet?... „Paničko, zmírněte své chování! Já jsem velmi hladový, ale *toho* chování mám dosyta!“ Jak? on mně již vyká? To je příliš! „Pane, ty jsi můj muž, rozumíte mi, pane?“ — Co je to? on bere klobouk, on jde... jde skutečně! To je přespříliš, on mě zničí — o já nešťastná žena! (Vrhne se do lenošky a pláče.) Odešel... a nepřijde více!... (Pláče úpěnlivě. Přestávka; najednou vyskočí.) Ať si! já také odejdu... ale ne, dříve mu něco napíšu — pravím, napíšu, že mu sluch i zrak zajde, a pak to posypu tolik pískem, že se v něm může dát na věčnost zahrabat. Ano, tak se mstí uražená manželka! (Posadí se a píše.) „Pane doktore! Vaše chování mne přesvědčilo, že se více k sobě nehodíme. Je to věru bolestné, když ctnostná manželka... s polívkou čeká... (s pláčem) a zvláště dnes... kde jsem upekla... telecí kejtu!... To tedy odměna za mou věrnost!... Smířit se nyní již nemůžeme... vy jste vrahem mého štěstí... mým vrahem... a já zůstanu vždy vám oddána... Žofie“... Ne, již nezůstanu oddána... Tak, a teď ještě postskriptum: „Mějte se dobře... na věky!“ — A teď to notně posypám! (Vezme posejpátko a sype ustavičně, mezitím však ji zase slze přemohou a kvílíc pokračuje.) Ach, že to tak smutně semnou dopadlo! Tak mladá a již vdova!... Co jen ta nosatá Julie se svým apatykářem tomu řekne?... Ne, ne, *tu* hanbu nepřežiju! (Pláče úpěnlivě; za chvíli zavzní z ulice zastaveníčko.) Co to?... Věru, zítra moje narozeniny... ach ano, toť zastaveníčko! Jestli pak koho známého spatřím? (Běží k oknu,

prohlídne a zkřikne.) Ano, *on* to jest! můj Karel, můj ženich! (Po přestávce.) Ale můj Bože, co jsem mezi tím za hlouposti prováděla? Mám-li pak za pokání zítra mu všecko vyznat, že jsem již jeho paní byla, aniž on sám o tom věděl?... Ano, ano, pomyslím si až do zítřka, že jsme se rozdvojili, a pak mu... *snad* odpustím.

A bude-li již zítra se mého hněvu bát,
Tu chci si *každý* den na mladou paní hrát!

(Opona spadne.)

V tomtéž skladu dostati jest:

Život Mohamedův.

Z angličiny Wash. Irvinga přeložil
Dr. *Fr. L. Rieger.*

Říše turecká obrací na se v nynější době u vysoké míře pozornost všeobecnou, a tu zajisté nastává začasté otázka: kterak a kým povstala ona víra, jejížto vyznavači tak veliké a slavné země byli sobě podmanili, a kteréž vzhledem na počet v prostoru zemském až posud převyšuje poddané jim obyvatelstvo křesťanské? — Původce víry té, jeho život, činy a působení, všecko to živě nakresleno pérem výtečného anglického spisovatele W. Irvinga, podáno tuto u výtečném českém překladu.

Cena nyní snížena (na místě 95 kr.) na 40 kr., a spis může se odebírati posud v jednotlivých čtyrech sešitech po 10 kr. r. č.

Politické hospodářství.

Sepsal **Jos. Droz,**
člen akademie francouzské i akademie věd mravních a politických.
Přeložil Dr. *Fr. Lad. Rieger.*

Ponejprvé v českém jazyku podává se tímto spisem šoustavné naučení o hospodářství státův a národův, jichž známosti čím dále tím více vyhledávají se u každého vzdělance naší doby, a známosti tyto jsou zajímavé i slouží za důstojné předměty rozmluv společenských, ano stávají se nevyhnutelným vodítkem tam, kde se občanům připouští účastenství v záležitostech státních a zákonodárných. Uvedeme ale některé věci, o nichž se ve spisu jedná: O výrobě (produkci). O práci. O úspoře a kapitálech. Dělba (dělení majetností pozemních). Svoboda průmyslu. Rozličné druhy tržby (obchodu). Celnictví. O penězích; o papírech peníze představujících. Důchod z půdy. Upotřeba strojů. O veřejných dávkách. O zlém užívání politického hospodářství, a t. d.

Cena spisu tohoto 78 kr. r. č.

V Praze.
Nákladem Jaroslava Pospíšila.
1890.

Knihtiskárna J. Otty v Praze.